

Moldova

Tortura și maltratarea din partea poliției: „E doar normal.”

Raportul Amnesty International

23 octombrie 2007

CUPRINS

1. Introducere	p.2
2. Obligațiile Republicii Moldova în conformitate cu prevederile dreptului internațional	p.5
Interzicerea torturii	p.5
Definiția torturii și a maltratării	p.7
3. Condiții politice, sociale și economice	p.7
4. Practici de reținere polițienească	p.8
Durata excesiv de mare petrecută în detenție	p.9
Lipsa separării dintre deținuții condamnați și persoanele reținute pentru anchetare	p.10
Criterii pentru evaluarea activității organelor de poliție	p.10
Bazarea pe depozițiile de recunoaștere a vinovăției	p.11
4.1 Accesul la un avocat	p.12
4.2 Accesul la un medic	p.14
4.3 Accesul la lumea exterioară	p.16
4.4 Aducerea deținuților în fața instanței de judecată	p.17
4.5 Insuficiente garanții legale pentru persoanele arestate administrativ.	p.18
4.6 Condiții proaste de detenție	p.19
4.7 Monitorizarea locurilor de detenție (OPCAT)	p.20
5. Abordarea problemei impunității	p.22
5.1 O rată scăzută a condamnărilor împotriva colaboratorilor de poliție	p.22
5.2 Dificultăți în depunerea plîngerilor	p.25
5.3 Lipsa unor investigații independente	p.26
5.4 Documentarea medicală inadecvată a cazurilor de tortură și maltratare	p.28
6. Concluzii și recomandări	p.29
Anexă	
Cazuri ilustrative de tortură și maltratare	
1. A.B.	p.33
2. Serghei Gurgurov	p.36
3. Viorica Plate	p.37

Moldova

Tortura și maltratarea din partea poliției: „E doar normal.”

1. Introducere

„E doar normal să fii bătut de poliție. M-am gândit așa: „Ei bine, or să mă bată și apoi o să-mi dea drumul.”

A.B., reținut de către colaboratorii de poliție din mun. Chișinău în perioada 25 februarie - 17 iulie 2006

Republica Moldova nu reușește să-și îndeplinească obligațiile asumate prin aderarea sa la actele normative internaționale în domeniul drepturilor omului, de asigurare a drepturilor persoanelor de a nu fi supuse torturii și altor tratamente cu cruzime, inumane și/sau degradante. În acest raport, Amnesty International demonstrează că în ciuda măsurilor întreprinse de Guvernul Republicii Moldova de aliniere a legislației la standardele europene și internaționale, cazurile de tortură și de maltratare care au loc pe durata deținerii persoanelor în custodia poliției, continue să fie răspândite. Persoanele care sînt supuse maltratărilor și torturate de către colaboratorii de poliție nu sunt protejate, nu dispun de remedii juridice efective de a se repune în drepturile lezate.

Președintele Voronin a menționat clar faptul că Republica Moldova aspiră la integrarea europeană: „Suntem parte din Europa și doar condițiile istorice au împiedicat dezvoltarea Republicii Moldova în acord cu procesele de integrare de pe continent.”¹ Moldova este membră a Consiliului Europei din 1995 și a atins progrese considerabile în ce privește ameliorarea la capitolul respectării, protecției și promovării drepturilor omului. Din momentul aderării sale la Consiliul Europei, Republica Moldova a ratificat 62 din cele 200 de convenții existente ale Consiliului Europei; a fost prima țară din Europa care a ratificat în 2006 Convenția împotriva traficului de ființe umane. În 2003 a fost adoptat un nou Cod de procedură penală și un nou Cod penal, care au racordat legislația internă a Republicii Moldova cu standardele Consiliului Europei, iar în 2005 Codul penal a fost amendat prin includerea unui articol care se referă în mod special la tortura aplicată de către persoanele cu funcții de răspundere din cadrul autorităților de stat, articol care este în acord cu Convenția ONU împotriva torturii. În iulie 2006, Republica Moldova a ratificat Protocolul opțional al Convenției Națiunilor Unite împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor cu cruzime, inumane sau degradante.

La 22 februarie 2005, Republica Moldova și Uniunea Europeană (UE) au adoptat Planul de Acțiuni Moldova-UE în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, care stabilește un număr de obiective, care prevăd apropierea Republicii Moldova de standardele Consiliului Europei, inclusiv în ce privește eradicarea torturii și a maltratării.

---

¹ Discurs adresat Comitetului de politică externă al Parlamentului European și membrilor Delegației pentru cooperarea cu Moldova, 8 iunie 2005, Strasbourg.
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/fd/dmd20050621_08/dmd20050621_08en.pdf

În conformitate cu prevederile Declarației de la Viena, precum și cu Programul de Acțiune adoptat la Conferința internațională a drepturilor omului din 1993, Republica Moldova a adoptat un Plan Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului și este una dintre cele doar 17 țări din lume care au adoptat un asemenea plan. Planul acoperă perioada 2004 – 2008 și stabilește obiective concrete în ce privește ameliorarea condițiilor de detenție a persoanelor, prevenirea torturii și a maltratării. În pofida acestui fapt, din introducerea documentului se recunoaște faptul că există o distanță între intențiile Moldovei în ce privește integrarea europeană și realitatea existentă în țară:

„Standardele și principiile internaționale de bază incluse în Constituție și în alte acte legislative nu au devenit o realitate, deocamdată, și nu dețin un loc special în viața societății și a statului. Conștiința legală deformată, observată în ultima decadă, neglijarea înrădăcinată a drepturilor omului și a libertăților, ca și a ființei umane în general, nihilismul legal și lipsa încrederii în stat au condiționat sentimentul de nesiguranță al populației, lipsa ei de încredere față de abilitatea statului de a-i proteja drepturile.”²

Pe parcursul documentării unor cazuri concrete, pentru a fi posibil de scris acest raport, Amnesty International a concluzionat că este posibil ca modificările legislative, precum și unele cazuri concrete ar putea conduce la o diminuare a numărului cazurilor de aplicare a torturii și a maltratărilor. Un tânăr polițist a informat reprezentanții Amnesty International în martie 2007, că utilizarea violenței fizice nu e binevenită, și că colaboratorii de poliție utilizează acum mai frecvent presiunile psihologice. Amnesty International a descoperit cazuri în care poliția s-a folosit de rudele de familie pentru aplicarea unei presiuni indirecte asupra deținuților, mai întâi amenințând rudele. În alte cazuri, polițiștii au amenințat deținuții cu condamnări penale mult mai grave, cu scopul de a-i face să-și recunoască vinovăția pe unele infracțiuni minore. În ce privește locurile de detenție, în raportul din 2004 a Comitetului European pentru prevenirea torturii, s-a declarat că există „o schimbare încurajatoare spre bine” în ce privește aplicarea torturii și a maltratărilor, însă „problema este departe de a fi rezolvată”. Se efectuează presiuni asupra guvernului moldovean cu scopul de a eradica problema aplicării torturii odată și pentru totdeauna: din 2005, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a ajuns, în opt hotărâri, la concluzia că Republica Moldova a violat dreptul de a nu fi supus torturii și maltratărilor; patru din aceste hotărâri au fost emise în 2007. În perioada celor două vizite a reprezentanților Amnesty International din martie și iulie 2007, Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura Generală s-au arătat deschiși în ce privește dorința de a coopera cu Amnesty International. În cadrul întâlnirilor, oficialitățile au recunoscut că tortura și maltratările reprezintă o problemă și au invitat Amnesty International să facă recomandări la acest capitol.

Cu toate acestea, în ciuda unor evoluții pozitive, Amnesty International continuă să primească informații referitoare la aplicarea torturii și a maltratării în perioada aflării persoanelor în custodia poliției, astfel există motive de a considera această problemă ca fiind una destul de răspândită la moment. Potrivit unui studiu realizat în 2004 de Institutul de Reforme Penale, 60,7 % dintre judecători, procurori și avocați au considerat că drepturile persoanelor acuzate în comiterea infracțiunilor au fost violate; 42,8 % din același grup au menționat că organele de urmărire penală au folosit violența și alte mijloace de presiune asupra suspectilor. Șefii secțiilor din cadrul comisarierilor raionale de poliție și ofițerii de urmărire penală cu care Amnesty International s-a întâlnit în 2007 cu ocazia vizitelor la comisarierile de poliție, nu au dorit să recunoască problema, și au dat dovadă de necunoaștere a standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului.

² Planul Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului al Republicii Moldova pentru perioada 2004 – 2008, p. 2
<http://www.unhchr.ch/html/menu2/moldova.doc>

Cu ocazia vizitei sale în Republica Moldova, Amnesty International a adunat câteva studii de caz amănunțite; o prezentare a trei cazuri ilustrative la sfârșitul prezentului raport. Victimele au declarat reprezentanților Amnesty International cum drepturile lor de bază sunt violate, iar legislația și prevederile procedurale naționale sunt ignorate de către anchetatorii de poliție. Serghei Gurgurov a declarat reprezentanților Amnesty International că a fost torturat de colaboratorii de poliție ai sectorul Rîșcani din municipiul Chișinău, în luna octombrie 2005, cu scopul de a obține de la el declarații de recunoaștere a vinovăției în ce privește o serie de furturi de telefoane mobile. El a fost bătut pînă și-a pierdut cunoștința, iar mai apoi colaboratorii de poliție au încercat să-l trezească cu șocuri electrice. Serghei Gurgurov, care este în vîrstă de 28 de ani, a devenit invalid din cauza torturii și a maltratărilor la care l-au supus poliștii. A.B. susține că a fost bătut de trei ofițeri de la Direcția securitate internă a Ministerului Afacerilor Interne; un ofițer a folosit cătușe ca să-l bată, iar un altul l-a bătut cu o lanternă de cauciuc. Cei doi ar fi fost ajutați de către asistentul medical al centrului de detenție, care îl ținea de picioare și care și-a exprimat regretul că aparatul de șocuri electrice nu funcționa. A.B. a fost reținut de poliție de la 25 februarie 2006 pînă la 17 iulie 2006, și a fost acuzat de furt. El a fost bătut pentru cu scopul de a-l impune să depună declarații împotriva unui prieten care lucra ca polițist. El a spus că a refuzat să depună mărturii false. La data de 21 mai 2007, Viorica Plate ar fi fost torturată de colaboratorii Comisariatului de poliție Botanica din municipiul Chișinău, cu scopul de a o forța să declare că ar fi furat bani de la fostul ei soț. Ea a declarat că ofițerii de poliție au bătut-o, au forțat-o să îmbrace o mască de antigaz, lipsind-o de oxigen, iarăși au bătut-o, după aceasta au agățat-o de un cuier de pălării așezat peste două scaune.

Informațiile din acest raport au fost adunate prin interviuri directe întreținute cu victimele, avocați, organizații non-guvernamentale (ONG-uri), reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Interne și ai Procuraturii Generale. Reprezentanții Amnesty International au efectuat două vizite de documentare în Republica Moldova, în lunile martie și iulie 2007, au vizitat centre de detenție din Chișinău, Comrat, Taraclia, Ocnîța, Edineț, Orhei și Strașeni. Acest raport nu include nici un caz de torturare și maltratare din auto-proclamata republică moldovenească nistreană (Transnistria). Acest lucru se datorează nu absenței torturii și a maltratărilor în Transnistria, ci lipsei de informare a populației ce locuiește în Transnistria, fricii de a relata cazuri de tortură și maltratări, absenței organizațiilor non-guvernamentale care se ocupă cu tematica prevenirii torturii și apărării victimelor torturii, precum și conștientizării scăzute a avocaților din Transnistria. În raportul asupra vizitei sale din Transnistria din 2000, Comitetul european pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT) a declarat că „un număr semnificativ de persoane private de libertate, care au fost interviuate de delegația CPT, au susținut că ar fi fost supuse maltratării din partea poliției”.

Amnesty International solicită Guvernului Republicii Moldova să sporească numărul garanțiilor împotriva torturii și a altor maltratări a persoanelor aflate în custodia poliției, precum: micșorarea perioadei de detenție de la 72 la 24 de ore, înainte de aducerea deținutului în fața unui judecător în cazurile penale, cu scopul de a asigura detenția persoanelor reținute de poliție pentru o perioadă de timp cît mai scurtă; să asigure controale medicale obligatorii la sosirea în locurile de detenție; să se asigure ca interogatoriile să aibă loc în camere speciale de interogare, iar interogatoriile să fie înregistrate pe cale audio sau video. Guvernul ar trebui să pună capăt impunității pentru actele de tortură și alte genuri de maltratări, prin asigurarea unor investigații prompte, detaliate și imparțiale a tuturor alegațiilor de tortură și alte rele tratamente; de asemenea, guvernul trebuie să asigure faptul că colaboratorii de poliție suspecți pentru asemenea acte, să fie suspendați pe durata investigațiilor întreprinse, cu continuarea achitării salariului integral; Guvernul trebuie să mai asigure faptul că statistica referitoare la numărul plîngerilor și la modul cum au fost acestea rezolvate să fie publicate în

mod regulat, și că victimele și familiile lor să primească satisfacții echitabile. Guvernul Republicii Moldova trebuie să respecte recomandarea din 2003 a Comitetului ONU împotriva torturii și să înființeze un mecanism independent, dotat cu resurse complete, care să investigheze toate alegațiile de violări de drepturile omului, inclusiv a cazurilor de tortură și de rele tratamente din partea organelor de menținere a ordinii; conform cu ratificarea Protocolului opțional la Convenția ONU împotriva torturii, Guvernul Republicii Moldova ar trebui să înființeze un organism efectiv și independent care să monitorizeze toate locurile de detenție.

În scopul protejării siguranței victimelor, numele lor indicate în acest raport au fost schimbate. Amnesty International este recunoscătoare tuturor aceluia care au ajutat-o în redactarea acestui raport și consideră că recomandările adresate Guvernului Republicii Moldova vor ajuta la eradicarea torturii și a altor rele tratamente care au loc în custodia poliției.

2. Obligațiile Republicii Moldova conform dreptului internațional

Interzicerea torturii

Toate formele de tortură și de maltratări sînt inechivoc interzise de actele normative internaționale în domeniul drepturilor omului. Această interdicție este prevăzută de numeroase tratate și alte instrumente internaționale, și este parte integrantă a dreptului internațional cutumiar, care se aplică față de toate statele, indiferent dacă acestea sînt parte a tratatelor, care conțin interzicerea torturii și a tratamentului inuman și degradant. Tortura și maltrătarile sînt interzise oricînd și în orice circumstanțe. Nu sînt acceptate excepții, iar statele nu pot face derogări de la aceste obligații pe perioada urgențelor naționale sau pentru oricare alte motive.

Din 1948, au fost adoptate numeroase documente internaționale și regionale privind drepturile omului, care prevăd această interdicție. Aceste instrumente includ tratate și convenții care stabilesc obligații legale pentru state. De asemenea, anumite acte normative internaționale se limitează doar la declarații, care nu prevăd obligații legale pentru state, precum sunt Declarațiile, dar care, fiind adoptate de către Adunarea Generală ONU sau de alte organisme ONU, sînt de o autoritate considerabilă pentru state, reprezintă înțelegeri comune între state, referitoare la standardele internaționale prevăzute în aceste documente. Republica Moldova este stat parte la toate convențiile internaționale de o importanță majoră, și anume:

- Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP) – Articolul 7
- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) – Articolul 3
- Convenția ONU împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, inclusiv Protocolul opțional al Convenției ONU împotriva torturii
- Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante

PIDCP prevede înființarea unui organism alcătuit din experți independenți, Comitetul pentru drepturile omului, care urmează să supravegheze implementarea prevederilor sale de către statele părți. CEDO permite persoanelor să adreseze plîngeri Curții Europene pentru Drepturile Omului, în cazul în care drepturile lor prevăzute de Convenție au fost violate.

Curtea emite hotărâri care sunt obligatorii pentru state și poate solicita statelor să achite compensații victimelor. Convenția împotriva torturii stabilește înființarea Comitetului împotriva torturii (CAT), un organism alcătuit din experți independenți, care documentează implementarea prevederilor Convenției de către statele parte. În 1985, Comisia ONU pentru drepturile omului a numit un Raportor Special pentru tortură, care este un expert ce are mandatul de a se adresa guvernelor oricărui stat parte la Convenție, indiferent de tratatele la care acesta este parte, având inclusiv dreptul de a interveni în cazuri de urgență.

La nivel european și internațional există tratate care stabilesc înființarea unor organisme de monitorizare, în sarcina cărora este vizitarea locurilor de detenție. Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii a intrat în vigoare în iunie 2006 și stabilește un sistem regulat de vizitare a locurilor de detenție de către organismele independente internaționale și naționale. La nivel internațional, Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii creează un nou organism internațional de prevenire, numit Subcomitetul ONU pentru prevenirea torturii. La nivel național, statelor care au ratificat Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii li se solicită să înființeze Mecanisme Naționale de Prevenire, în termen de un an de la ratificarea acestui document. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, adoptată în 1987, stabilește înființarea unui comitet de experți aleși din statele părți, a Comitetului european pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT), în sarcina căruia intră vizitarea locurilor de detenție, cu scopul de a preveni aplicarea torturii și a maltratărilor față de deținuți. CPT a publicat un șir de materiale care conțin standardele internaționale, care abordează problemele principale pe care le urmărește Comitetul pe durata vizitelor sale în locurile de detenție a statelor părți la prezenta Convenție; acestea includ o secțiune aparte care reglementează detenția persoanelor aflate în custodia poliției.³ În special, CPT a vizitat de nouă ori Republica Moldova, inclusiv regiunea transnistreană; în timpul acestor vizite a examinat tematica aplicării torturii și a maltratărilor pe durata reținerii de către poliție, de rînd cu alte probleme.⁴ Rapoartele acestor vizite oferă recomandări foarte amănunțite, la care se fac trimiteri în acest raport.

Ca stat parte la toate aceste instrumente internaționale de drepturile omului, Republica Moldova s-a angajat să protejeze drepturile tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa. În plus, față de instrumentele care abordează tematica torturii și a relexor tratamente, există cîteva texte internaționale de bază care prevăd standarde referitoare la detenție în general, și care includ garanții importante împotriva aplicării torturii și a relexor tratamente: Codul ONU de Principii pentru protecția tuturor persoanelor aflate sub orice formă de detenție sau în închisoare (Codul ONU de Principii) (the UN Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment (UN Body of Principles)), Reguli minime ale ONU pentru tratamentul deținuților.

Definiția torturii și a relexor tratamente

Convenția ONU împotriva torturii și a altor tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (Convenția împotriva torturii), la care Republica Moldova este parte, se referă clar la tortură și alte tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din partea persoanelor cu funcție de răspundere din cadrul autorităților publice. Articolul 1 conține următoarea definiție a torturii:

³ Standardele CPT pot fi găsite în limba engleză pe adresa de internet a CPT: <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards-scr.pdf> ; în română și rusă: <http://www.cpt.coe.int/en/other-languages.htm>

⁴ Toate rapoartele CPT sînt disponibile pe adresa de internet a CPT: <http://www.cpt.coe.int/en/states/mda.htm>

„Pentru scopurile acestei Convenții, termenul ‚tortură’ definește orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe puternice, de natură fizică sau psihică, cu scopul de a obține de la această persoană sau de la o persoană terță informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis sau este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiune asupra sa sau a unei terțe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferință este provocată de către un agent al autorității publice sau orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau la instigarea sau cu consimțământul expres sau tacit al unor asemenea persoane.”

3. Condiții politice, sociale și economice

Republica Moldova are o populație de aproape patru milioane de persoane⁵ și și-a obținut independența ca urmare a prăbușirii URSS-ului în 1991. Limba de stat este moldovenească⁶, dar rusa și găgăuza (vezi mai jos) au statut de „limbi oficiale”.

Republica Moldova se confruntă cu semnificative provocări politice și economice. În primul rând, guvernul nu deține controlul asupra întregului teritoriu al țării. Teritoriul la est de râul Nistru și-a declarat independența față de Moldova în 1990, rămânând însă parte a Uniunii Sovietice, sub numele de Republica Socialistă Sovietică Moldovenească Transnistreană. Această declarație a fost urmată de conflicte care au escalat în martie 1992, în timpul cărora s-au înregistrat mii de morți. Violențele au încetat în iulie 1992 prin semnarea unui acord între Republica Moldova și Federația Rusă. Republica Moldovenească Transnistreană (Transnistria), care nu a fost niciodată recunoscută la nivel internațional, funcționează ca o republică prezidențială cu propriul său guvern și parlament, propriile forțe militare și de miliție, propria constituție și monedă.

Relațiile cu grupul etnic găgăuz din sudul țării au avut mai mult succes. Găgăuzii, un grup etnic de turci creștin ortodocși, au luptat și ei alături de locuitorii Transnistriei în timpul războiului civil de la începutul anilor 1990, dar au ajuns la o înțelegere cu Moldova, după care Regiunea Autonomă Găgăuză, deși nu are hotare geografice continue, are un grad de autonomie în interiorul Republicii Moldova.

Republica Moldova rămâne una dintre cele mai sărace țări din Europa de Est și din fosta Uniune Sovietică. Nu dispune de resurse naturale, iar agricultura, în care este angajată 40 la sută din populație, nu este organizată eficient. Conform Programului Națiunilor Unite pentru dezvoltare (PNUD), „un larg grup de locuitori rurali încearcă în mod simplu și disperat să supraviețuiască”.⁷ Sărăcia și lipsa de locuri de muncă conduc la un înalt nivel de emigrație și de trafic de ființe umane. Oficialitățile estimează că numărul moldovenilor care lucrau în străinătate în 2005 era de 394.500, iar banii trimiși de aceștia au constituit 30 la suta din PNB în acel an.⁸ Un ONG activ în Regiunea Autonomă Găgăuză a declarat reprezentanților

⁵ Conform unui recensământ organizat în 1989, care a inclus și Transnistria, numărul populației era de 4.3 milioane de persoane. Într-un recensământ organizat în 2004, care a exclus Transnistria, numărul populației era de 3,6 milioane de persoane.

⁶ Există neînțelegeri considerabile referitor la faptul dacă limba trebuie să se numească ‚română’ sau ‚moldovenească’. Amnesty International numește limba ‚moldovenească’ deoarece astfel este descrisă limba de stat în Constituție.

⁷ *The Republic of Moldova: Human Development Report 2006 [Republica Moldova: Raportul asupra dezvoltării umane 2006]*, UNDP, Chișinău, 2006, p. 11

⁸ UNDP, p.10.

Amnesty International, conform unui studiu realizat de acest ONG, că 80 la sută dintre fetele dintr-o școală locală aveau aspirația de a lucra în străinătate, iar 70 la sută dintre copiii dintr-o școală locală aveau o rudă care lucra în străinătate.

Corupția dezlănțuită este o consecință socială a sărăciei, care subminează statul de drept și contribuie la impunitatea autorităților publice care încalcă legea. Toate oficialitățile cu care reprezentanții Amnesty International s-au întâlnit pe durata vizitelor lor din martie și iulie 2007, au admis faptul că corupția este o problemă la toate nivelurile de guvernare, inclusiv și printre colaboratorii de poliție, avocați și judecători. Un angajat al Ministerului Justiției a declarat că: „Nu putem spune că guvernul va fi lipsit de corupție vre-o dată. Aceasta ar însemna că nu ar mai exista nici un guvern”.

Violența este tolerată la multe niveluri ale societății moldovene. Violența în familie este foarte răspândită; vice-ministrul de justiție a declarat reprezentanților Amnesty International că dacă toți părinții din Republica Moldova ar fi să răspundă sincer dacă își bat sau nu copiii, 100 la sută dintre părinți ar admite că își bat copiii.

4. Practici de reținere polițienească

Conform Legii Republicii Moldova cu privire la poliție, colaboratorii de poliție își organizează activitatea pe principiile „legalității, umanismului și echității sociale, conlucrării cu cetățenii și cu colectivele de muncă, pe principiile transparenței și respectării secretului profesional”. Legea specifică de asemenea că, în caz de necesitate, poliția poate viola drepturile și libertățile cetățenilor doar pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, în cazurile expres prevăzute de lege. În Moldova, ca și în alte părți ale Uniunii Sovietice, poliția este în curs de adaptare să activeze într-un sistem politic democratic, depășind, relativ nu demult, activitatea sa în cadrul unui sistem autoritar, iar perioada de tranziție în care se află Republica Moldova nu este complet depășită. Poliția din Republica Moldova în activitatea sa are încă mult comun cu activitatea miliției de stil sovietic, ca spre exemplu structura deosebit de militarizată și ierarhizată, nerespectarea prezumției de nevinovăție de către colaboratorii de poliție, și bazarea pe dovezile obținute prin depozițiile persoanelor implicate în procesul penal.

Cu toate acestea, există o conștientizare de creștere a necesității de implementare a schimbărilor, iar Ministerul Afacerilor Interne a inițiat un proiect pe termen de un an împreună cu Saferworld, un ONG din Marea Britanie, și împreună cu Institutul pentru Politici Publice (IPP) din Republica Moldova, în vederea dezvoltării unei strategii polițienești bazate pe comunitate. În luna mai 2006, conform Planului Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului, a fost aprobat un Cod de etică și deontologie a polițistului, cu scopul de a îmbunătăți comportamentul polițiștilor, creșterea încrederii societății în poliție și eradicarea abuzurilor polițienești. Codul de etică și deontologie stabilește principiile de conduita profesională a polițiștilor, inclusiv legalitatea, imparțialitatea, transparența, flexibilitatea etc.

Variatele organe de menținere a ordinii de drept, precum poliția criminală, poliția judiciară, carabinieri și poliția rutieră se află sub jurisdicția Ministerului Afacerilor Interne. Ministerul Afacerilor Interne are în subordine 38 de Izolatoare de Detenție Preventivă (IDP), majoritatea cărora sînt atașate comisariatelor de poliție raionale și care în total au capacitatea de a permite deținerea a 1.564 de persoane. În plus, față de IDP-urile conduse de Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției are propriul său Izolator de detenție Provizorie în incinta sa în municipiul Chișinău. Centrul a fost înființat prin decret prezidențial în 2002 și se subordonează Prim-Ministrului.

Codul de procedură penală și Legea cu privire la poliție prevăd modalitățile de arestare și de tratare a persoanelor reținute și arestate, precum și drepturile acestora. Multe aspecte ale tratamentului și ale condițiilor de detenție sînt de asemenea reglementate de Regulamentul intern al Ministerului Afacerilor Interne, precum Ordinul nr. 5 care a fost modificat pentru ultima dată în 2004, și care nu este accesibil publicului.

Durata excesivă de detenție

Toate persoanele reținute sînt ținute în IDP-uri pe o durată de pînă la 72 de ore, înainte de a fi aduși în fața unui judecător. În acest stadiu, ei sînt fie transferați la o Instituție Penitenciară (IP sau acronimul rusesc SIZO), sau perioada de detenție a lor în IDP poate fi extinsă. Perioada de timp pe care deținuții o petrec de fapt în detenție nu este specificată în Codul de Procedură Penală, dar cu ocazia vizitelor la IDP-uri, reprezentanților Amnesty International li s-a comunicat că deținuții pot fi reținuți pe o durată de pînă la 10 zile. Acest lucru este probabil notificat în careva regulamente interne. Cu toate acestea, este o practică frecventă cînd persoanele reținute, înainte de judecare sînt returnate frecvent la IDP-uri de la SIZO, pentru interogări sau pentru efectuarea acțiunilor procesuale. În timpul vizitei sale la IDP-uri în iulie 2007, delegații Amnesty International au descoperit, că majoritatea deținuților care erau bănuți în cazuri penale fuseseră readuși în mod repetat la IDP-uri înainte de judecare, ca să se întîlnească cu ofițerii de urmărire penală sau procurorii care se ocupau de cazurile lor. Fiecare vizită dura maximum 10 zile, înainte de întoarcerea la SIZO. Această practică a avut un efect negativ asupra deținuților: nu numai că erau ținuți în condiții proaste pentru o perioadă de timp excesiv de lungă, dar erau privați frecvent de posibilitatea de a fi vizitați de familiile lor.

O importantă garanție împotriva torturii și a maltratării constă în asigurarea, că autoritățile responsabile de urmărirea penală sînt separate de cele responsabile pentru detenție. Unul dintre punctele Planului Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului este transferarea supunerii IDP-urilor Ministerului Justiției. Aceasta ar reprezenta o garanție importantă împotriva torturii și a relelor tratamente, deoarece ar însemna că deținuții vor fi ținuți în centrele de poliție doar pentru primele 72 de ore, conform legislației în vigoare. Ca acest lucru să se poată întîmpla, un număr de noi centre de detenție de dinainte de judecare (case de arest) trebuie să fie construite în țară, iar data de trecere la acest sistem este planificată pentru anul 2010. Amnesty International îndeamnă guvernul moldovean să acționeze fără întîrziere pentru a transfera responsabilitatea pentru deținuți în sarcina Ministerului Justiției, chiar dacă acest lucru va însemna că angajații Ministerului Justiției vor trebui să activeze în cadrul comisariatelor de poliție conduse de Ministerul Afacerilor Interne.

Lipsa separării dintre prizonierii condamnați și persoanele reținute pentru anchetare

Potrivit Regulilor minimale standarde ale ONU privind tratamentul deținuților, deținuții care se află în așteptarea judecării trebuie să fie ținuți separat de persoanele condamnate, trebuie să le fie respectată prezumția nevinovăției și să fie tratați în modul corespunzător. În Republica Moldova, această separare nu este respectată în prezent, deoarece deținuții care au fost sancționați cu arest conform Codului de Contravenții Administrative, sînt de asemenea ținuți în IDP-uri (vezi secțiunea 4.5).

Transferarea planificată a IDP-urilor sub jurisdicția Ministerului Justiției ar conduce la aceea că persoanele arestate în baza Codului de Contravenții Administrative vor putea fi

ținute separat de persoanele aflate sub arest preventiv pe cauze penale. Această separare ar trebui să aibă loc cât mai rapid posibil.

Criterii pentru evaluarea activității organelor de poliție

Una din consecințele trecutului sovietic este o rată foarte înaltă a condamnărilor, de aproape 76 la sută, comparată cu o rată a condamnărilor în Occident de 20-40 la sută.⁹ Se fac presiuni asupra colaboratorilor de poliție ca să sporească numărul de infracțiuni descoperite, iar acest lucru este utilizat ca o unitate de măsură a succesului mai mult decât alți factori, ca de exemplu percepția publică a poliției sau prevenirea crimelor. Un colaborator de poliție, angajat recent, a declarat reprezentanților Amnesty International că performanța sa este măsurată prin numărul cazurilor pe care le trimite în instanța de judecată. Calitatea cazurilor nu este apreciată, iar hotărârile instanțelor judecătorești nu se iau în considerație. Șeful poliției din Ocnița a confirmat acest lucru reprezentanților Amnesty International în iulie 2007, și a declarat că Comisariatul Raional de Poliție este unul dintre cele mai bune din țară, deoarece ei sunt capabili să transmită procurorului 97 % din cazurile lor. Când a fost întrebat dacă cunoștea ce hotărâri lua instanța de judecată în privința acestor cazuri, el a răspuns că acest lucru nu îl privește. În timpul unei întâlniri la Ministerul Afacerilor Interne din martie 2007, s-a confirmat faptul că salariile colaboratorilor de poliție depind de calitatea muncii depuse. Reprezentanților Amnesty International li s-a spus că salariile pot varia în mod substanțial. Încălcările Codului de Procedură Penală vor fi pedepsite prin reduceri salariale, dar de asemenea un șef de poliție poate decide acordarea unei recompense polițistului pentru descoperirea unei infracțiuni. Reprezentanților Amnesty International li s-a mai spus că nu sunt stabilite norme pentru descoperirea infracțiunilor, dar că este vorba de o competiție în cadrul Ministerului pentru prezentarea unor rate înalte de condamnare. Amnesty International consideră că noi criterii pentru evaluarea activității poliției, conforme cu Codul de etică și deontologie, ar ajuta la combaterea torturii și a relelor tratamente.

Bazarea pe declarații de recunoaștere a vinovăției

Poliția din Republica Moldova se bazează deseori pe declarații de recunoaștere a vinovăției. Codul de procedură penală prevede acumularea și altor probe, în afară de declarații de recunoaștere a vinovăției, dar aceasta nu este obligatoriu, iar în practică, de obicei, probele consistă doar din depozițiile martorilor.

În multe IDP-uri au apărut recent camere destinate interogărilor, amplasate în apropierea celulelor; totuși, fiind întrebați, majoritatea ofițerilor de urmărire penală și a șefilor comisarierilor de poliție raionale au admis că interogările pot avea loc și în birourile ofițerilor de urmărire penală. În majoritatea cazurilor care au fost în vizorul organizației Amnesty International, tortura și maltratarea au avut loc mai degrabă în birourile colaboratorilor operativi, decât în camerele speciale din zona de detenție. Nu este prevăzută obligația de înregistrare a interogatoriilor efectuate la poliție, cu echipament audio sau video.

O acută lipsă de resurse contribuie la tendința de bazare pe declarații de recunoaștere a vinovăției. Cu ocazia vizitei din iulie 2007 a reprezentanților Amnesty International la șase Comisariate de Poliție, ofițerii de urmărire penală au declarat, că își procurase computerele, precum și alte mijloace tehnice din propriii bani, iar orice reparație a birourilor avea loc, de obicei, din cont propriu. Un tânăr polițist a spus reprezentanților Amnesty International, că în

⁹ Uildriks, Niels and van Reenen, Piet, *Policing Post-communist Societies. Police-Public Violence, Democratic Policing and Human Rights*, Intersentia, 2003, p.47.

martie 2007 nu numai plătit pentru computerul său din propriul salariu, dar tot el își achita-se din buzunarul propriu scaunul și majoritatea convorbirilor telefonice de serviciu.

Republica Moldova a depus eforturi în vederea racordării legislației interne la standardele internaționale, astfel ca ele să ofere garanții pentru deținuți, precum accesul la un avocat, accesul la un medic și la întâlniri cu membrii familiei sale, și de asemenea, asigurarea, că plasarea în detenție are loc doar în rezultatul unei hotărâri judecătorești. Aceste garanții sînt adesea pur și simplu ignorate, și uneori sînt ineficiente datorită altor defecte existente în cadrul sistemului.

Accesul la un avocat

„Pierdem procese la Curtea Europeană, pentru că procurorii nu acordă atenție nimicurilor [нустяку] precum accesul la un avocat”.

Vice-Procurorul General

„Perioada imediat următoare după privarea de libertate este cea, în care riscul intimidării și al relexor tratamentelor fizice este cel mai mare. Prin urmare, posibilitatea ca persoanele aflate în custodia poliției să aibă acces la un avocat în timpul acestei perioade, reprezintă o garanție fundamentală împotriva relexor tratamentelor... Dreptul de acces la un avocat trebuie să includă dreptul de a vorbi cu acesta în confidențialitate. Persoana respectivă ar trebui de asemenea, în principiu, să aibă dreptul de a avea un avocat prezent în timpul interogatoriilor efectuate de poliție...”

CPT, AI 12-lea Report General, Para 41

Raportorul Special ONU pentru problemele de tortură a menționat într-o recomandare că „dreptul de a avea acces la un avocat este unul dintre drepturile de bază a unei persoane private de libertate”.¹⁰ CPT a declarat că dreptul de acces la un avocat este „o garanție fundamentală” împotriva relexor tratamentelor și că acest drept trebuie să fie aplicat imediat după plasarea în detenție. Așa cum avocatul Veaceslav Țurcan a declarat reprezentanților Amnesty International, „un avocat isteț și bine educat este ca un trimis de la Dumnezeu pentru victimele torturii și ca o Nemesis [n.tr.: un inamic răzbunător] pentru torturatori, dar va mai dura pînă cînd vor exista destui asemenea avocați în Moldova”.

Conform Articolului 69 din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, accesul la un avocat este obligatoriu în toate procesele penale. De asemenea, acesta mai este obligatoriu cînd o persoană bănuită nu are posibilitatea de a se apăra desinestătător, din motive de dizabilitate mintală sau fizică, sau cînd persoana bănuită este minoră. Articolul 64 din același Cod stipulează că bănuții au dreptul de a fi interogați de poliție în prezența unui avocat, dacă o doresc. Articolul 167 din același Cod stipulează, că în termen de trei ore de la reținere, toate persoanele trebuie să fie informate cu privire la dreptul lor la apărare legală, precum și despre motivele reținerii, ca și despre toate celelalte drepturi procesuale.

Amnesty International își exprimă îngrijorarea în legătură cu faptul că, în pofida acestor garanții legale, majoritatea deținuților nu își văd imediat avocatul după reținere, și că adesea devin victimele torturii și ale relexor tratamentelor din partea colaboratorilor de poliție înainte de a se întîlni cu avocatul. Interogările se desfășoară adesea fără prezența unui avocat, iar în multe cazuri calitatea asistenței juridice acordate nu este o garanție suficientă împotriva torturii și a relexor tratamentelor. Mulți avocați sînt foști colaboratori de poliție, iar acest lucru poate conduce la un conflict de interese, deseori în favoarea poliției și împotriva clienților pe care îi apără.

Vitalii Colibaba a fost reținut la 21 aprilie 2006 de către colaboratorii de poliție ai Comisariatului de Poliție din sectorul Buiucani, mun. Chișinău. El a declarat reprezentanților organizației Amnesty International, că colaboratorii de poliție l-au torturat cu scopul de a-l forța să declare că ar fi rănit un colaborator de poliție în timpul unei încăierări între persoane aflate în stare de ebrietate. I s-a permis să vadă un avocat doar după șase zile de detenție. Serghei Gurgurov nu a văzut un avocat din momentul în care a fost reținut de poliție la 25 octombrie 2005 și pînă la 3 noiembrie 2005, cînd a fost dus în instanța de judecată. În iulie 2007, cu ocazia vizitării de către Amnesty International a Comisariatelor de Poliție, toți ofițerii de urmărire penală și șefii Comisariatelor de Poliție au asigurat reprezentanții Amnesty International, că interogările au loc doar în prezența unui avocat, dar atunci cînd reprezentanții Amnesty International au intrat într-un birou utilizat de mai mulți ofițeri de

¹⁰ Hotărîrea 1994/37 din 4 March 1994 a Comisiei pentru drepturile omului

urmărire penală și li s-a spus că tocmai are loc o interogare, nici un avocat nu era prezent la moment.

Cîteodată, calitatea asistenței juridice acordate persoanelor reținute nu oferă nici o protecție împotriva torturii și a relelor tratamente. A.B. a fost reținut la 25 februarie 2006 și a declarat că a fost maltratată cu cruzime de către colaboratorii de poliție ai Direcției de Securitate Internă a Ministerului Afacerilor Interne, cu scopul de a-l forța să declare despre faptul că un colaborator de poliție ar fi furat cupoane de benzină. Polițiștii au chemat un avocat din oficiu, dar, conform celor spuse de A.B., acesta nici măcar nu a luat notițe cînd A.B. i-a spus despre maltratarea la care a fost supus, și avocatul nu a atras atenția asupra faptului că A.B. era murdar de sînge. Avocatul i-ar fi cerut lui A.B. să-i dea cei 150 de dolari americani pe care îi avea asupra sa în momentul arestării, și apoi a plecat. După spusele lui A.B., inițial polițiștii au notat faptul că A.B. ar fi dat banii avocatului, dar avocatul ar fi spus colaboratorilor de poliție să distrugă acel raport, iar acum nu mai există nici o dovadă că banii ar fi fost luați.

În cîteva locuri de detenție, inclusiv la Izolatorul de la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC), precum și la IDP-ul din cadrul Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău, avocații își pot vedea clienții doar printr-un ecran de sticlă. Această situație înseamnă că documentele nu puteau fi transmise cu ușurință, și există motive de a bănuși că aceste conversații erau înregistrate. Între 1 și 3 decembrie 2004, Baroul Avocaților din Moldova a fost în grevă, refuzînd să ia parte la orice proceduri din instanțele judecătorești sau să participe la acțiunile de urmărire penală, pînă cînd Ministerul Afacerilor Interne va fi de acord să ofere avocaților camere pentru întîlnirile confidențiale cu clienții lor. Această cerere le-a fost refuzată. Cînd în martie 2005 Baroul Avocaților a cerut inspectarea ecranului de sticlă de la CCCEC cu scopul de a verifica dacă avea sau nu microfoane ascunse în el, administrația a refuzat acest lucru, chiar dacă Baroul Avocaților s-a oferit să acopere costul demontării ecranului de sticlă.

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a decis în procesul *Oferta Plus SRL v. Moldova*, că dreptul solicitantului de a apela la Curtea Europeană a fost violat pentru că nu a fost posibil ca să discute cu avocatul său în confidențialitate. În acest caz, solicitantul s-a putut adresa avocatului său printr-un ecran la CCCEC, și deși conveniseră să nu discute anumite probleme legate de proces, din frica că această convorbire le era ascultată, au discutat asupra faptului că acuuzările penale împotriva solicitantului nu corespundeau cu hotărîrile instanțelor judecătorești pe cauze civile. În ziua următoare, ofițerul de urmărire penală s-a deplasat la arhiva Curții de Apel Economice și a ridicat dosarul respectiv, fapt ce presupune că acțiunea sa era bazată pe informații obținute prin ascultarea convorbirilor dintre solicitant și avocatul său.

Cu ocazia vizitei reprezentanților Amnesty International la CCCEC în iulie 2007, li s-a arătat o cameră de interviuri pusă la dispoziția avocaților și a clienților lor, de unde ecranul de sticlă fusese îndepărtat, iar reprezentanților Amnesty International li s-a spus că acest lucru s-a întîmplat ca urmare a plîngerilor și criticilor depuse.

Accesul la un medic

„Un control medical adecvat trebuie oferit persoanei reținute sau închise cît mai prompt posibil după admiterea la centrul de detenție sau la închisoare, iar după aceea, oricînd este necesar, trebuie acordate tratamente și îngrijiri medicale. Aceste tratamente și îngrijiri medicale trebuie acordate gratis.”

Codul ONU de Principii, Principiul 24

Organismele și mecanismele internaționale de drepturile omului afirmă, că examinările medicale independente care au loc la amplasarea persoanei într-un loc de detenție, sînt garanții foarte importante împotriva torturii. Comitetul ONU pentru drepturile omului a subliniat necesitatea ca „suspecții să fie examinați de către un medic independent imediat după reținerea persoanelor, după fiecare interogare și înainte de a fi aduși în fața instanței de judecată care le examinează cazul, precum și atunci cînd sînt eliberați”.¹¹

Articolele 64 și 66 ale Codului de Procedură Penală acordă persoanelor reținute dreptul de a solicita asistență medicală, iar Legea ocrotirii sănătății acordă deținuților înainte și după judecată dreptul la îngrijiri medicale, precum și dreptul de a nu fi supuși unor tratamente care să le afecteze sănătatea. Cu toate acestea, Amnesty International este îngrijorată de lipsa obligației de a efectua controale medicale la sosirea persoanelor în locurile de detenție, și că toate celelalte garanții legale referitoare la sănătate nu sînt întotdeauna respectate în realitate. Cu ocazia unei întâlniri cu reprezentanții Amnesty International din luna martie, Vice-procurorul General a fost de acord că procurorilor care efectuează urmărirea penală pe cazurile de tortură, le-ar fi de mare ajutor dacă, controalele medicale la admiterea în locurile de detenție ar fi obligatorii.

Unul din punctele Planului Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului prevede introducerea para-medecilor în toate Comisariatelor de Poliție, iar de la sfîrșitul anului 2006, toate IDP-urile au angajat cîte un para-medic. Felcerii, după cum sînt aceștia numiți, sînt pregătiți la un colegiu medical pentru o perioadă mai scurtă de timp, decît medicii profesioniști cu calificări complete. Felcerii mențin un registru al stării de sănătate a deținuților și completează formulare cînd efectuează controlul medical al persoanelor deținute la amplasarea și la plecarea din IDP.

Conform organizației non-guvernamentale (ONG) Juriștii pentru Drepturile Omului, introducerea felcerilor a redus numărul cazurilor de tortură. Cu toate acestea, Amnesty International este îngrijorată de faptul că sistemul încă mai are nevoie de îmbunătățiri considerabile, și urmează să ofere garanții împotriva torturii și a relexorilor tratamente. Felcerii sînt angajați de Șeful instituției de detenție și nu sînt, prin urmare, independenți. Într-un caz adus la cunoștința organizației Amnesty International, felcerul de la Direcția de Combatere a Crimei Organizate, din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, ar fi ajutat polițiștii să-l țină pe A.B. în timp ce acesta era bătut de colaboratorii de poliție cu scopul de a-l forța să depună declarații false. În ciuda prezenței unui felcer în toate locurile de detenție, controalele medicale efectuate la sosirea în detenție nu sînt încă obligatorii, ci doar recomandate. După cum a descoperit Amnesty International, acest lucru depinde de faptul dacă un felcer se întîmplă să fie de serviciu atunci cînd este adus un deținut. Un reprezentant Amnesty International a discutat cu un deținut de la IDP-ul din cadrul Comisariatului General de Poliție din strada Tighina din Chișinău, că era ținut într-o celulă de comun cu deținuții bolnavi de tuberculoză, dar care susținea că el nu suferea de tuberculoză. Felcerul nu a putut să arate nici un fel de documente medicale ale acestei persoane, și a sugerat că acest deținut a fost probabil plasat în dimineața cînd el nu era de serviciu. În iulie 2007, felcerii cîștigau doar 600-700 de lei pe lună (36 – 42 de euro),¹² și majoritatea lucrau și în alte locuri în același timp, de obicei într-un spital din apropiere, astfel ca să poată veni la Comisariatul de Poliție cînd erau chemați.

În ciuda prevederilor existente în Codul de Procedură Penală, deținuților le este foarte dificil să insiste asupra dreptului de a fi supus îngrijirilor medicale adecvate. În 2006 au fost emise două decizii ale Curții Europene pentru Drepturile Omului în care a fost vizat accesul persoanelor deținute la îngrijiri medicale în Republica Moldova. În procesul *Boicenco v.*

¹¹ A/52/40, Raport adresat sesiunii 52 a Adunării Generale (1997), para.109, cu referință la Elveția.

¹² Salariul lunar mediu în Republica Moldova în 2007 era de circa 100 de euro.

Moldova, Curtea Europeană a decis că lui Nicolae Boicenco nu i s-au acordat îngrijirile medicale adecvate, iar pentru o perioadă de două săptămâni nu i s-a oferit deloc nici o îngrijire medicală, ceea ce a constituit o violare a Articolului 3 din Convenție. Nicolae Boicenco a fost deținut la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC). La 20 mai 2005 el a fost bătut la arestare și, ca rezultat, și-a pierdut cunoștința. Nicolae Boicenco a rămas într-o stare semi-conștientă, de stupeoare pentru o perioadă de mai mult de șase luni. A fost ținut într-un spital penitenciar de la 24 mai pînă la 1 septembrie 2005, dar în acea durată de timp nu s-a făcut nici o diagnosticare, nu a fost efectuată nici o radiografiere a creierului, familiei sale nu i s-a permis să-l viziteze, iar cererile familiei sale de a petrece o examinare de către un medic independent au fost refuzate. Nicolae Boicenco nu se putea mișca sau vorbi, iar tratamentul său se limita doar la menținerea lui în stare viabilă. De la 1 septembrie la 15 septembrie a fost trimis înapoi la închisoare într-o stare semi-conștientă, în loc să fie transferat imediat la un spital neurologic, așa cum fusese plănuț.

În procesul *Holomiov v. Moldova*, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a decis că a existat o violare a Articolului 3 deoarece autoritățile nu au reușit să-i ofere lui Viktor Holomiov îngrijiri medicale adecvate. Viktor Holomiov a fost arestat la 26 ianuarie 2002, fiind suspectat de încurajarea unui act de corupție. El a fost deținut la SIZO nr.3 pentru o perioadă de aproape patru ani, pînă la 28 decembrie 2005, cînd un judecător a hotărît să i se schimbe măsura de reprimare în arest la domiciliu. Viktor Holomiov a suferit de numeroase probleme urologice grave, precum și de traumatism cranian. În ciuda mai multor recomandări ale medicilor ca să fie supus unei operații urgente, pentru a evita riscul de a avea rinichii defectați în perspectivă, nici o operație nu a avut loc și Holomiov nu a putut nici să consulte medicii specializați în problemele sale individuale de sănătate.

Serghei Gurgurov a declarat că a fost torturat de colaboratorii de poliție în octombrie 2005, și că pînă la 9 decembrie nu a primit îngrijiri medicale speciale pentru rănilor suferite ca rezultat a torturii aplicate. A fost văzut de un medic doar pe 11 noiembrie, iar medicul a refuzat să-i stabilească un diagnostic, spunînd că trebuie să fie examinat într-un spital și a solicitat poliției ca Gurgurov să fie transferat imediat. În ziua următoare, la insistențele avocatului lui Serghei Gurgurov, șeful Departamentului de Neurochirurgie al unui spital local l-a vizitat pe Serghei Gurgurov, și a confirmat că acesta trebuia să fie urgent examinat cu echipament disponibil doar la spital. Autoritățile l-au transferat în sfîrșit pe Serghei Gurgurov la spitalul penitenciar Pruncul în data de 2 decembrie, dar acest spital nu i-a putut oferi îngrijirea neurologică de specialitate de care avea nevoie, și doar după ce a fost eliberat pe cauțiune, la 9 decembrie, Gurgurov a putut primi tratamentul adecvat pentru rănilor la cap și la coloana vertebrală pe care le-a suferit în timpul aflării sale în custodia poliției.

Atunci cînd A.B. a fost reținut pe 25 februarie 2006, și, după cum a declarat el, a fost bătut grav de către colaboratorii de poliție de rang înalt din cadrul Direcției de Securitate Internă a Ministerului Afacerilor Interne, bătaie aplicată la IDP din cadrul Direcției pentru Combaterea Crimei Organizate, acestuia nu i s-a oferit nici o asistență medicală pînă cînd, încurajat de colegii de celulă, a solicitat să fie văzut de un medic. Felcerul care era disponibil la IDP nu a putut să-i acorde asistența medicală necesară în legătură cu rănilor sale, precum, răni de ureche, iar, după două zile, A.B. a fost dus la spitalul Ministerului Afacerilor Interne, unde rănilor i-au fost bandajate, dar au fost lăsate netratate. Această vizită la spital a rămas neînregistrată și, conform avocatului său, A.B. a rămas în IDP din cadrul Direcției pentru Combaterea Crimei Organizate pentru încă două luni, pentru că colaboratorii de poliție care îl bătuseră, au dorit să evite petrecerea controlului medical în privința lui de către un medic care i-ar fi înregistrat rănilor în carticica medicală.

4.3 Accesul la lumea exterioară

„Imediat după arestare și după fiecare transfer de la un loc de detenție sau închisoare la altul, un deținut sau o persoană închisă, trebuie să aibă posibilitatea de a informa sau să ceară autorităților competente să informeze membrii familiei sale sau alte persoane adecvate alese de el – despre arestarea, detenția sau trimiterea la închisoare, sau despre transfer și despre locul unde este ținut în custodie.”

Codul ONU de Principii, Principiul 16

Dacă un deținut are acces la lumea exterioară și lumea exterioară poate să-l contacteze pe deținut, acest lucru ajută la spargerea izolării care face posibilă comiterea de abuzuri. Unul dintre aspectele importante ale acestei garanții este dreptul de a informa prietenii sau familia asupra survenirii detenției, sau de a-i informa personal.

Articolul 64 al Codului de Procedură Penală a Republicii Moldova prevede acordarea dreptului persoanei bănuite de a-și informa rudele despre locul unde este reținut, prin intermediul organului de urmărire penală, „imediat sau nu mai târziu de șase ore după reținere”.

Amnesty International a întâlnit câteva cazuri în care membrii familiei nu au fost informați prompt despre locul de reținere a rudelor lor, sau despre acuzațiile aduse împotriva acestora. Mihail Kaldarar a fost reținut la 19 iulie 2005 în legătură cu urmărirea penală inițiată pe un caz de omucidere. La 25 iulie, Curtea de Apel din Bălți a hotărât eliberarea lui datorită dovezilor insuficiente pentru reținere. Cu toate acestea, el nu a fost eliberat, iar familia sa nu a avut nici o informație despre locul unde era deținut, pînă la data de 3 august, cînd s-a confirmat faptul că el era încă deținut, în ciuda hotărîrii Curții de Apel. În cele din urmă el a fost eliberat la 8 septembrie, fără să fie acuzat.

4.4 Aducerea deținuților în fața autorității judecătorești

„Orice persoană arestată sau reținută în legătură cu o acuzație penală trebuie să fie adusă prompt în fața unui judecător sau a altui ofițer autorizat de lege să exercite puteri judecătorești, și să i se acorde posibilitatea judecării într-o durată rezonabilă de timp, sau să fie eliberată.”

Articolul 9 (3) al PIDCP

Cerința de a aduce deținuții în fața unui judecător cît mai rapid posibil după arestare este o garanție foarte importantă pentru protejarea drepturilor persoanelor reținute, deoarece înlătură abuzul de putere asupra unui deținut pe care autoritățile ar putea să-l exercite astfel. Judecătorii trebuie să se asigure de faptul că toate plasările în detenție sînt legale și întemeiate, și trebuie să solicite investigarea oricăror dovezi de tortură sau altor maltratări, să dispună eliberarea dacă reținerea este ilegală, sau dacă este necesar tratamentul medical.

Conform Articolului 25 din Constituția Republicii Moldova, durata de reținere a persoanei pînă la aducerea sa în fața judecătorului nu trebuie să depășească 72 de ore de la momentul reținerii, iar termenul de prelungire a mandatului de arest poate fi extins printr-o hotărîre judecătorească pentru o durată de pînă la 10 zile, și nu poate depăși 30 de zile. După 30 de zile, deținuților trebuie să li se învinuieze și să fie amplasați într-un IDP, pot fi eliberați pe cauțiune în așteptarea judecării, sau eliberați.

Noul Cod de Procedură Penală adoptat în 2003 a introdus funcția judecătorului de instrucție, al cărui sarcină este să autorizeze reținerea și/sau eliberarea suspectilor, perchiizițiile, confiscarea proprietății, și să ia decizii asupra trimiterii în instituțiile medicale. Conform Articolului 166 din Codul de Procedură Penală, persoanele pot fi reținute pînă la 72 de ore de către poliție, dar la sfîrșitul acestei perioade trebuie să fie aduși în fața judecătorului de instrucție. Această durată de timp este considerată ca fiind perioada permisă de lege, mai degrabă limita maximă de reținere, și rar se întîmplă ca persoanele reținute să fie aduse în fața unui judecător înainte de expirarea celor 72 de ore.

În unele cazuri care au ajuns în vizorul organizației Amnesty International, aducerea unei persoane bănuite în fața unei autorități judecătorești nu a contribuit cu nimic la respectarea drepturilor deținuților. În cazul lui A.B., lui nu i s-au oferit îngrijirile medicale adecvate pentru rănilor sale, în ciuda faptului că în fiecare lună din perioada celor cinci și jumătate de luni ale detenției sale dinaintea judecării, el a fost adus în fața unui judecător pentru a i se prelungi durata detenției. De fiecare dată când judecătorul vedea rănilor lui A.B., solicita să i se acorde îngrijiri medicale, dar hotărârile judecătorului erau ignorate de către colaboratorii de poliție. Judecătorul nu a hotărât eliberarea sa pe cauțiune, astfel încât A.B. să poată să-și trateze rănilor, și nici nu a solicitat petrecerea efectuării urmăririi penale în privința maltratării și torturii. Serghei Gurgurov a fost adus înaintea unui judecător de instrucție la 3 decembrie 2005, după ce a fost torturat de către colaboratorii de poliție. La vederea vătămarilor sale, judecătorul a hotărât să-l elibereze pe cauțiune, dar colaboratorii de poliție au ignorat hotărârea judecătorului și l-au luat pe Serghei Gurgurov înapoi în detenție. Faptul că mandatul de arestare nu a fost utilizat pentru reținerea sa în 2005, și că a fost scos la iveală după hotărârea judecătorului de a-l elibera, pune la îndoială legalitatea documentului.

Amnesty International își exprimă îngrijorarea că judecătorii nu fac tot ce le stă în putere pentru a proteja drepturile deținuților și pentru a preveni tortura și relele tratamente, și încurajează Ministerul Justiției să se asigure că toți judecătorii vor fi instruiți, să dispună efectuarea urmăririi penale atunci când se confruntă cu cazuri de tortură și rele tratamente, să decidă eliberarea pe cauțiune a unui suspect, atunci când este necesar, pentru a se asigura că acesta nu va fi supus torturii și relelor tratamente, sau să decidă asupra acordării unui tratament sau efectuarea examinării medicale.

4.5 Insuficiente garanții legale pentru persoanele arestate administrativ

Garanțiile prezentate în sub-secțiunile de mai sus sînt adesea ignorate în practică, dar cei arestați în baza Codului cu Privire la Contravențiile Administrative beneficiază de încă și mai puține garanții. În realitate există două standarde diferite de protejare a drepturilor deținuților. Luînd în considerare Raportul Guvernului din 2003, Comitetul ONU împotriva torturii a solicitat Guvernului Republicii Moldova „să se asigure ca garanțiile fundamentale împotriva torturii și a maltratărilor aplicate deținuților, inclusiv celor arestați pentru contravenții administrative, să fie disponibile în realitate”.

Conform Codului cu privire la Contravențiile Administrative, persoanele pot fi reținute pentru o perioadă nu mai mare de trei ore înainte de aducerea lui în fața unui judecător, dar dacă persoana nu are documente de identitate, ea poate fi reținută pînă la 10 zile cu acordul procurorului și fără a fi necesară o hotărîre judecătorească. În unele cazuri, Codul cu privire la Contravențiile Administrative nu prevede clar durata maximă pentru care o persoană poate fi reținută înainte de a fi prezentată unui judecător. Articolul 249 aliniatul 2 afirmă că cei care comit acte de huliganism, acte de încălcare a ordinii publice, sau încalcă regulile de organizare a manifestațiilor publice și adunări, pot fi reținuți „pînă la examinarea cazului de către instanța judecătorească respectivă”.

Orice persoană reținută pentru o contravenție prevăzută de Codul cu privire la Contravențiile Administrative, nu are dreptul automat la un avocat. Acest lucru nu înseamnă numai, că un mare număr de persoane atrase la răspundere administrativă pentru comiterea contravențiilor administrative sunt private de dreptul de a avea un avocat, dar și creează și o posibilitate pentru poliție de a deține aceste persoane, astfel încît să poată extrage o declarație de recunoaștere a vinovăției, pentru a-l acuza de o infracțiune mai gravă.

Odată ce au primit o hotărâre, arestații administrativ sunt ținuți în IDP-uri până la 15 zile, în condiții care le amenință sănătatea. Conform noului Cod executiv adoptat în 2005, arestații administrativi trebuie să fie deținuți în sistemul penitenciar condus de Ministerul Justiției. Astfel, până când responsabilitatea pentru deținerea în stare de arest preventiv nu va fi transmisă în sarcina Ministerului Justiției (planificată pentru anul 2010), și până la construirea noilor centre de detenție care au fost plănuite, arestații administrativi vor continua să fie ținuți în IDP-uri. În multe cazuri, arestații administrativi sînt ținuți împreună cu deținuți care se află sub urmărire penală.

În timpul unei vizite la Comisariatul Raional de Poliție din Ocnița, reprezentanții Amnesty International s-au alarmat atunci, cînd li s-a spus că arestații administrativi sînt „folosiți” de autoritățile publice la munca de curățire și la alte munci. Angajații Ministerului Afacerilor Interne au afirmat sus și tare că acest lucru se întîmplă doar cu acceptul arestaților administrativi, și au afirmat că este mai preferabil să lucrezi în aer liber, decît să stai într-o celulă rău-mirositoare. Această practică nu este inclusă în nici o lege, dar este descrisă în Ordinul nr.5 al Ministerului Afacerilor Interne. Amnesty International este preocupată de crearea unor garanții efective, cu scopul de a se asigura că nu se abuzează de această practică și că persoanele nu sînt arestate doar pentru a fi atrase la munci neremunerate.

Amnesty International solicită Guvernului Republicii Moldova să asigure, că prevederile Codului cu privire la Contravențiile Administrative vor fi schimbate, astfel, încît să se asigure că toate persoanele arestate administrativ să fie aduse fără întîrziere în fața unui judecător, și că acestora li se oferă garanțiile necesare pentru a nu fi aplicată tortura și maltratarea, precum să li se asigure accesul rapid la un avocat.

4.6 Condiții proaste de detenție

„Ne dăm silința, dar nu știm de fapt cum arată un loc de detenție adecvat”.

Un angajat al Ministerului Afacerilor Interne

În raportul asupra vizitei sale în Moldova din septembrie 2004, publicat în februarie 2006, CPT a descris condițiile din locurile de detenție aflate în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, drept „dezastruoase”, și a declarat că în multe cazuri condițiile erau echivalente cu tratamentul inuman sau degradant. În ianuarie 2006, Amnesty International a primit rapoarte despre condițiile din IDP-ul din Orhei. Conform acestor informații, celulele de la Comisariatul de Poliție din Orhei se aflau în subsol, și aveau dimensiunile aproximative de 3m pe 4.5m. Celulele erau destinate pentru deținerea a patru deținuți, dar de obicei acolo se aflau șapte sau mai mulți. Ventilarea aerului era proastă, iar celulele erau infectate cu purici și păduchi. Mulți dintre deținuți sufereau de boli epidermice, dar rar li se acorda accesul la un medic. Deținuții nu aveau acces la un veceu, și li se oferea o căldare pentru a fi folosită în văzul tuturor celorlalți deținuți. Deținuții au relatat reprezentanților Amnesty International, că erau nevoiți să doarmă pe rînd, pe o platformă de 1.5m pe 3m, făcută din cărămizi de calcar și scînduri. Nu li se dăduseră pături, cearșafuri sau saltele.

Cînd reprezentanții Amnesty International au vizitat Comisariate de Poliție din Republica Moldova în iulie 2007, era clar că se luaseră măsuri în privința unor recomandări ale CPT. De exemplu, cinci dintre IDP-urile pe care Amnesty International le-a vizitat aveau curți pentru exerciții fizice și dușuri. Însă, în pofida acestor evoluții, condițiile erau încă foarte proaste. Toate Comisariatele de Poliție vizitate de Amnesty International în iulie 2007, fuseseră construite între 1960 și 1980. Celulele de detenție se aflau în subsol sau demisol, și deși fuseseră adăugate curți pentru exerciții fizice, în cele mai multe cazuri deținuții tot mai dormeau pe platforme pe care dormeau doi sau mai mulți deținuți. Ventilarea aerului era proastă în multe locuri de detenție, iar în Comrat sistemul de ventilare era atît de zgomotos,

Încît dormitul era imposibil, iar deținuții cereau tot timpul ca să fie închis. Singura modalitate de ventilare constituia gaura mică situată într-unul dintre blocurile de sticlă ce constituiau fereastra din fiecare celulă. În trei dintre locurile de detenție, deținuții erau scoși la toaletă de două ori pe zi, iar în restul timpului li se oferea o căldare, cu scopul de a o folosi în văzul tuturor celorlalți deținuți. Într-un caz, căldarea se afla după un zid înalt de un metru din celulă. Nu existau dovezi de existență a încălzirii în nici unul dintre locurile de detenție vizitate de reprezentanții Amnesty International. În majoritatea cazurilor, deținuții aveau pături pe care să doarmă, iar în unele cazuri plapome subțiri erau utilizate în loc de saltele. Cînd un reprezentant Amnesty International a vizitat IDP-ul din strada Tighina din Chișinău în martie 2007, unii deținuți nu aveau pături sau saltele și dormeau pe hainele lor.

Ministerul Afacerilor Interne a planificat ameliorarea situației din IDP-uri, dar aceste ameliorări trebuie să fie finanțate de către autoritățile locale, și, în majoritatea cazurilor, Comisariatele de Poliție se află în așteptarea fondurilor. În Taraclia, reconstruirea era aproape completă, iar celulele aveau chiuvete cu un robinet de apă rece și veceuri, dar veceul era în văzul tuturor. O nouă curte pentru exerciții fizice fusese construită, dar la data vizitei reprezentanților Amnesty International, Ministerul Afacerilor Interne nu o aprobase încă, iar deținuții nu făceau nici un fel de exerciții fizice.

Ministerul Afacerilor Interne stabilește standarde pentru hrana acordată deținuților și recent a dublat suma de bani recomandată pentru Comisariatele de poliție pentru cheltuielile alimentare de la 16 la 30 de lei (1.80 euro) de persoană pe zi. Cu toate acestea, cu ocazia unei întâlniri cu reprezentanții Amnesty International în iulie 2007, autoritățile de la Ministerul Afacerilor Interne au admis că această sumă este încă insuficientă, și pentru acest motiv pachetele cu mâncare trimise de familii sunt importante și din acest considerent nu sunt restricționate.

Amnesty International rămîne în continuare îngrijorată de condițiile de detenție din Comisariatele de Poliție din Republica Moldova, care nu sînt adecvate pentru perioadele lungi de deținere a persoanelor; Amnesty International mai este îngrijorată că aceste condiții reprezintă un risc pentru sănătatea deținuților și adesea sînt echivalente tratamentului cu cruzime, inuman sau degradant. Guvernul Republicii Moldova trebuie să contribuie la îmbunătățirea urgentă a standardelor, și în același timp să se asigure că deținuții se află în custodia poliției pentru o perioadă cît mai scurt posibilă.

4.7 Monitorizarea locurilor de detenție (OPCAT)

Una dintre cele mai efective metode de prevenire a torturii și a maltratării, precum și de a îmbunătăți condițiile de detenție este de a asigura existența unor vizite regulate în locurile de detenție, deoarece „tortura și maltratările de obicei au loc în locuri de detenție aflate în locuri cu acces limitat, unde cei care practică tortura sînt încrezători că se află departe de monitorizarea efectivă și nu vor purta răspundere”.¹³ Conform Asociației pentru prevenirea torturii (APT), un sistem de monitorizare independentă și regulată a locurilor de detenție „contribuie, de asemenea la transparența și responsabilitatea colaboratorilor din locurile privative de libertate, crescînd astfel legitimitatea celor care conduc locul de detenție, precum și încrederea publică în instituții”.¹⁴ Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii (OPCAT) adoptat la 18 decembrie 2002, solicită statelor parte înființarea Mecanismelor

¹³ Raportul Raportorului Special ONU pentru probleme de tortură, UN Doc. A/61/259 (14 august 2006), para.67.

¹⁴ Association for the Prevention of Torture [Asociația pentru prevenirea torturii], *Monitoring places of detention: a practical guide [Monitorizarea locurilor de detenție: un ghid practic]*, Geneva, aprilie 2004.

Naționale de Prevenție (MNP) pentru prevenirea torturii la nivel intern, timp de un an de la ratificare. Conform OPCAT, MNP trebuie să aibă acces nelimitat la locurile de detenție cu scopul de a efectua o monitorizare efectivă.

Articolul 18 al OPCAT prevede ca Mecanismele Naționale de Prevenție să fie independente din punct de vedere funcțional, ele să includă experți cu cunoștințe și experiență corespunzătoare, și ca aceștia să dispună de aptitudinile necesare pentru îndeplinirea sarcinilor de monitorizare a locurilor de detenție. În Ghidul său pentru stabilirea și desemnarea Mecanismelor Naționale de Prevenție, APT atrage atenția asupra importanței garantării independenței prin asigurarea, că din MNP nu fac parte reprezentanți ai guvernului sau parlamentari, care sînt membri ai partidului aflat la guvernare. APT mai subliniază importanța includerii reprezentanților organizațiilor non-guvernamentale în procesul de consultare și ca membri ai MNP.

Republica Moldova a ratificat OPCAT în iulie 2006, iar la 29 iunie 2007 Guvernul a aprobat modificările la Legea cu privire la avocații parlamentari (ombudsman), care au propus înființarea MNP. Potrivit acestor modificări, atribuția avocatului parlamentar (ombudsman) a fost extinsă pentru a include noul mecanism. După lobby-ul exercitat de organismele non-guvernamentale, la 26 iulie 2007 au fost adoptate noi modificări, referitoare la înființarea unui Comitet Consultativ de pe lângă biroul ombudsmanului, care să fie format din experți independenți și organizații non-guvernamentale care ar asigura mai bine nivelul de independență pentru MNP, așa cum sînt stipulate de OPCAT.

În pofida acestor eforturi, organizațiile non-guvernamentale sînt îngrijorate că planificatul Comitet Consultativ nu este suficient de independent și nu este dotat cu resurse suficiente pentru a funcționa efectiv, conform OPCAT. Modul de activitate a Comitetului Consultativ va fi prevăzut de regulamentele redactate de către șeful Centrului pentru Drepturile Omului. Organizațiile non-guvernamentale insistă ca funcționarea Comitetului Consultativ să nu fie reglementată de actele interne a Centrului pentru Drepturile Omului, ci de o lege separată, adoptată ca urmare a consultării societății civile. În plus, modificările aduse Legii cu privire la avocații parlamentari nu prevede finanțarea activității Comitetului Consultativ. Cum, în prezent, Centrul pentru Drepturile Omului nu dispune de suficiente fonduri financiare, aceasta constituie o îngrijorare referitor la finanțarea Comitetului Consultativ. Articolul 18.3 al OPCAT stipulează că statele parte trebuie să asigure finanțarea de bază a MNP. Organizațiile non-guvernamentale consideră că cerințele OPCAT ar fi mai bine îndeplinite, dacă MNP ar fi fost înființate printr-o lege aparte, care să le asigure independența și bugetul propriu.

5. Abordarea problemei impunității

„Moldova va plăti [despăgubirile oferite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului], dar niciodată nu îi va pedepsi pe responsabili”.

A.B., reținut de poliția din Chișinău de la 25 februarie la 17 iulie 2006

1. Fiecare Stat Parte veghează ca toate actele de tortură să constituie infracțiuni în raport cu dreptul său penal. Se va proceda tot astfel în legătură cu tentativa de a săvîrși tortura sau cu orice act, comis de orice persoană, care constituie complicitate sau participare la actul de tortură.
2. Fiecare Stat Parte consideră aceste infracțiuni ca fiind pasibile de pedepse corespunzătoare, dată fiind gravitatea lor.

Convenția împotriva torturii, Articolul 4

În Republica Moldova, cazurile de tortură și de maltratare comise de către organele de menținere a ordinii sînt anchetate de Procuratura Generală și de procurorii raionali. Rolul Procurorului General este reflectat în Constituție: Procuratura Generală reprezintă interesele societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile fundamentale a cetățenilor, conduce urmărirea penală în toate cazurile și reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești. Procurorul General este numit în funcție de către Parlament, la propunerea Președintelui Parlamentului. Potrivit Articolului 298 a Codului de Procedură Penală a Republicii Moldova, toate plîngerile împotriva acțiunii sau lipsei de acțiune din partea organelor de urmărire penală și de investigații, se adresează judecătorului de instrucție. Conform Articolului 299 al Codului de Procedură Penală, în termen de cel mult 72 de ore judecătorul de instrucție este obligat să comunice persoanei care a depus plîngerea, despre faptul dacă urmărirea penală va fi pornită sau nu, iar în caz de refuz, trebuie să ofere motive justificative persoanei respective.

Amnesty International este îngrijorată de faptul, că Procuratura Generală nu întreprinde suficiente eforturi pentru a lupta împotriva impunității factorilor de decizie care au comis acte de tortură. Ratele scăzute de condamnare a colaboratorilor de poliție, dificultățile întâmpinate de victime la depunerea plîngerilor și eșecul Procuraturii Generale de a conduce investigații prompte, amănunțite, independente și efective, înseamnă că mulți dintre autorii actelor de tortură și de maltratare nu sînt aduși în fața justiției, iar victimele rămîn fără reparații.

5.1 O rată scăzută a condamnărilor împotriva colaboratorilor de poliție

Codul Penal al Republicii Moldova adoptat în 2003 nu includea un articol care să interzică practicarea torturii de către factorii de decizie ai statului, dar la 30 iunie 2005 Parlamentul a modificat Codul penal și a adăugat Articolul 309/1 care prevede, că pentru comiterea actelor de tortură este prevăzută o pedeapsă de la doi pînă la cinci ani privațiune de libertate și suspendarea din funcțiile ocupate pentru o perioadă de cinci ani. Tortura este definită conform definiției date de Articolul 1 al Convenției împotriva Torturii drept „provocarea, în mod intenționat, a unei dureri sau suferințe puternice, fizice ori psihice unei persoane, cu scopul de a obține de la această persoană sau de la o persoană terță informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis [...], dacă o asemenea durere sau suferință este provocată de o persoană cu funcție de răspundere sau de oricare altă persoană care acționează cu titlu oficial”. Persoanele cu funcție de răspundere mai pot fi acuzate și prin următoarele articole ale Codului penal, și anume pentru comiterea actelor care echivalează cu actele de tortură și de rele tratamente: Articolul 328 (Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), Articolul 309 (Constrîngerea de a face declarații) și Articolul 308 (Reținerea sau arestarea ilegală).

Conform datelor Procuraturii Generale, în 2006 existau 146 de cazuri de urmărire penală împotriva colaboratorilor de poliție care nu au respectat legea. Totuși, aceste date se referă la toate infracțiunile, și nu numai la infracțiunile de tortură. Ministerul Afacerilor Interne a oferit organizației Amnesty International următoarele cifre privind cazurile de pornire a cauzelor penale împotriva colaboratorilor de poliție:

Articolul din Codul Penal	Numărul cauzelor penale intentate
309/1 Tortura	2005 – 3 2006 – 21
328 Excesul de putere sau depășirea	2005 – 121

atribuțiilor de serviciu	2006 – 79
309 Constrângerea de a face declarații	2005 – 4 2006 – 17
308 Reținerea sau arestarea ilegală	2005 – 2 2006 – 2

Conform Procuraturii Generale, investigarea colaboratorilor de poliție a rezultat în acuzații și condamnări conform anumitor articole după cum urmează:

Articolul Codului Penal	Numărul acuzațiilor	Numărul condamnărilor
309/1 Tortura	2005 – 3 2006 – 16	2005 – 1 2006 – 1
328 Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu	2005 – 70 2006 – 23	2005 – 40 2006 – 27

Aceste cifre reflectă totuși faptul, că doar un mic procent al colaboratorilor de poliție bănuți de comiterea actelor de tortură, actelor de maltratare și în alte încălcări ale legii sunt investigați și condamnați. La o întâlnire din septembrie 2006 a personalului Ministerului Afacerilor Interne și a Colegiului (un organism compus din procurori de rang înalt din cadrul Procuraturii Generale, procuraturi municipale și raionale), la care au fost prezentate aceste date, s-a declarat că datele investigațiilor „nu reflectă situația de facto”, iar Procurorul General, Valeriu Balaban, a declarat că plîngerile referitoare la tortură „au fost uneori ignorate, sau investigate superficial, iar aproape întotdeauna pedeapsa a fost modestă”.¹⁵

În ianuarie 2003, *Jurnal de Chișinău* a publicat două scrisori care au abordat problema impunității din Moldova într-o lumină interesantă. Prima scrisoare arată cum intervenția politică poate stopa urmărirea penală pornită împotriva colaboratorilor de poliție pentru comiterea actelor de tortură. Scrisoarea a fost adresată la 21 iunie 2002 Procuraturii Generale de către vicepreședintele Parlamentului Republicii Moldova, Vadim Mișin, care i-a cerut Procurorului General „să se implice personal în cazul” a patru polițiști acuzați de reținerea ilegală și maltratarea deținuților. Vadim Mișin a susținut că colaboratorii de poliție erau parte a uneia dintre cele mai bune echipe din cadrul Ministerului, și că erau împiedicați să activeze normal de către Procuratura Generală. El a întrebat dacă „Vice-procurorul General luptă împotriva crimei sau a poliției?”. A doua scrisoare era din partea Vice-ministrului Afacerilor Interne, Alexandru Ursachi, adresată Vice-procurorului General, în care se sugera, că ofițerii de poliție adesea primesc amenzi sau sentințe derizorii pentru tortură și rele tratamente. Scrisoarea prevedea că unul dintre ofițerii de poliție menționați în scrisoarea precedentă de către Vicepreședintele Parlamentului fusese condamnat doar la achitarea unei amenzi (de care a fost scutit să o plătească) și că acesta a fost re-angajat, în pofida faptului, că fusese condamnat pentru reținere ilegală, punerea în pericol a vieții și a sănătății, exces de putere însoțit de acte de violență și de utilizarea unei arme de foc sau a torturii. Angajatul Procuraturii Generale care a trimis scrisorile presei a fost eliberat din funcție, chiar dacă scrisorile nu erau clasificate ca fiind secrete, iar acum el contestă concedierea sa la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului.¹⁶

¹⁵ Comunicat de presă al biroului Procuraturii Generale, 29 septembrie 2006.

¹⁶ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, comunicat de presă emis de grefierul curții, 5 iunie 2007, *Audiențe: 6 și 7 iunie, 2007*.

În timpul investigării colaboratorilor de poliție pentru comiterea actelor de tortură și de rele tratamente, ei continuau să activeze, și astfel pot contribui la descurajarea eforturilor persoanelor care au depus plângeri. Colaboratorii de poliție despre care se spune că l-ar fi torturat pe Serghei Gurgurov sînt încă angajați, iar în iulie 2007 aceștia i-ar fi amenințat rudele în legătură cu plîngerea sa depusă în legătură cu tortura aplicată lui. Într-o întîlnire din martie 2007, reprezentanții Amnesty International au întrebat de ce ofițerii de poliție nu au fost suspendați pe durata investigației, cu continuarea plății integrale a salariului; Vice-procurorul General a replicat, că ofițerii nu pot fi suspendați în timpul investigației pentru că aceasta ar fi o violare a principiului prezumției de nevinovăție. Conform Principiilor ONU pentru investigarea și documentarea efectivă a torturii și a altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, „cei care sînt potențial implicați în cazuri de tortură și rele tratamente trebuie să fie înlăturați din orice poziție de control sau de putere, fie directă sau indirectă, pe care o au față de persoanele care au depus plângeri, martori și familiile lor, ca și față de cei care conduc investigația”.¹⁷ Suspendarea trebuie făcută fără dăunarea concluziilor investigației întreprinse; suspendarea nu înseamnă că persoana oficială este bănuită de comiterea actului de tortură.

5.2 Dificultăți în depunerea plîngerilor

„El nu s-a plîns despre tortură și majoritatea nu se plîng pentru că acest lucru este ca și cum ți-ai pune degetul la curentul electric”

Ludmila Popovici, directoarea Centrului medical „Memoria”
de reabilitare a victimelor torturii¹⁸

Comitetul ONU pentru drepturile omului, în Comentariul său General nr. 20 asupra Articolului 7 al PIDCP, a declarat că „dreptul de a depune plîngeri împotriva abuzurilor interzise de Articolul 7 trebuie să fie recunoscut de dreptul intern”. În Moldova, există obstacole în interiorul sistemului de justiție penală, care îngreunează depunerea de plîngeri de către victime.

În majoritatea cazurilor aflate în vizorul organizației Amnesty International, Procurorul General și procurorii raionali au refuzat să înceapă urmăriri penale împotriva colaboratorilor de poliție acuzați în comiterea actelor de tortură și de maltratare. În 2005 și 2006, Amnesty International a atras atenția asupra a două presupuse victime ale torturii – Serghei Gurgurov și Vitalii Colibaba – dar pînă în iulie 2007 nu a fost inițiată nici o urmărire penală împotriva autorilor actelor de tortură. Într-o scrisoare din 9 martie 2006, în răspuns apelurilor Amnesty International în cazul lui Serghei Gurgurov, Procurorul General a declarat că versiunea evenimentelor prezentată în documentul Amnesty International „nu corespunde realității, [și] generează [o] criză de imagine pentru statul nostru”. Procuratura Generală a mers atît de departe încît să-i amenințe cu urmărirea penală pentru solicitarea de ajutor de la o organizație internațională pe cei doi avocați care au înaintat organizației Amnesty

¹⁷ Principiul 3(b), Principiile pentru investigarea și documentarea efectivă a torturii și a altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, hotărîrea Adunării Generale nr. 55/89, 4 decembrie 2000.

¹⁸ „Memoria” este un centru non-guvernamental de tratament care oferă sprijin medical și psihologic victimelor torturii. Multe din victimele torturii care sînt tratate de „Memoria” nu depun plîngeri referitoare la actele de tortură sau maltratări pe care le-au suferit. Conform directoarei centrului „Memoria”, Ludmila Popovici, ei și mulți alții sînt împiedicați de dificultățile de depunere a plîngerilor și de teama de represalii. Această situație conduce la slaba raportare a actelor de tortură și rele tratamente, care contribuie la rîndul ei la menținerea impunității.

International informații asupra celor două cazuri. Într-o scrisoare adresată Baroului Avocaților din Moldova, din data de 26 iunie 2006, Procuratura Generală a declarat că cei doi avocați ar putea fi supuși urmăririi penale în baza Articolului 335 a Codului penal referitor la „abuzul de serviciu”, și ar putea fi condamnați prin sentință la o pedeapsă de maximum cinci ani de închisoare sau achitarea unei amenzi. Cel puțin pînă la sfîrșitul lunii august 2007, nu s-a acționat în acest sens. Mai recent, la 3 iulie 2007, Curtea Supremă a anulat decizia Judecătorei sectorului Rîșcani de a nu admite cererea avocatului privind investigarea relatărilor cu privire la aplicarea actelor de tortură. Cazul a fost trimis înapoi la Judecătoria sectorului Rîșcani pentru rejudecare.

În aprilie 2006, în procesul *Corsacov v. Moldova*, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a decis în unanimitate în favoarea lui Mihai Corsacov, care a acuzat doi colaboratori de poliție pentru actelor de tortură. El a susținut că în iulie 1998 colaboratorii de poliție l-au lovit cu pumnii și picioarele, l-au bătut cu bastoanele, și ca rezultat a vătămărilor primite a trebuit să fie internat în spital pentru 70 de zile. Mama lui Mihai Corsacov a deschis un proces împotriva polițiștilor care l-au bătut, iar investigațiile au durat mai mult de trei ani, pe durata cărora procesul a fost închis și redeschis de 12 ori. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a concluzionat că Procuratura Generală nu a reușit să investigheze efectiv alegațiile lui Mihai Corsacov și l-a privat de obținerea unei remedieri împotriva relelor tratamente, prin refuzul începerii urmăririi penale împotriva ofițerilor de poliție. Într-o scrisoare de la Procuratura Generală din data de 11 iunie 2007, Amnesty International a fost informată, că colaboratorii de poliție identificați în hotărîrea Curții Europene sînt în prezent investigați pentru comiterea actelor de tortură.

Plîngerile referitoare la cazurile de tortură și de maltratări din partea poliției sînt cel mai adesea respinse de procurori cu expresia standard conform căreia din alegații „nu rezultă elementele constitutive ale unei infracțiuni.”¹⁹ Amnesty International a întîlnit cazuri în care persoanele care au depus plîngeri și au trebuit să treacă prin patru sau cinci recursuri împotriva acestor hotărîri și tot pînă în final nu au reușit să obțină începerea urmăririi penale.

A.B. nu a putut obține dreptate și reparații pentru maltratări pe care le-a suferit în februarie 2006 din partea colaboratorilor de poliție de rang înalt din Divizia de Securitate Internă a Ministerului Afacerilor Interne. Avocatul său a depus o plîngere la procurorul responsabil pentru acest caz la datele de 28 februarie, 9 martie și 13 martie 2006, referitoare la posibilele rele tratamente, dar procurorul a refuzat în mod repetat să înceapă o urmărire penală împotriva colaboratorilor de poliție implicați. Avocatul lui A.B. a făcut recurs împotriva acestor decizii în datele de 21 aprilie, 26 iulie și 9 noiembrie 2006. În hotărîrea sa din 9 noiembrie, un judecător de instrucție a anulat refuzul procurorului de a porni o urmărire penală și a hotărît că există „motive întemeiate de constatare a maltratării aplicate de colaboratorii de poliție persoanei reținute, conform Articolului 328 (2) al Codului penal” și că procurorul nu s-a bazat pe „dovezile incontestabile adunate pe durata procedurilor penale” atunci cînd a decis să nu pornească urmărirea penală. Procurorul a depus cu succes un recurs împotriva acestei hotărîri, iar pînă în prezent autoritățile nu au acționat în nici un fel.

5.3 Lipsa unei urmăririi penale independente

În acord cu standardele internaționale de drepturile omului, autorităților de stat li se solicită să se asigure, că investigațiile cazurilor de violare a drepturilor omului de către organele de menținere a ordinii publice se desfășoară în mod independent, imparțial, prompt și amănunțit. Una dintre barierele puse în calea îndeplinirii de către Republica Moldova a acestor cerințe este reprezentată de lipsa de independență a organelor de urmărire penală. În

¹⁹ Codul de procedură penală, Articolul 274.

Republica Moldova, procurorii sînt responsabili pentru supravegherea investigațiilor penale efectuate de colaboratorii de poliție, în același timp fiind responsabili și pentru investigarea cazurilor de proastă comportare a polițiștilor.

În Republica Moldova, lipsa independenței organului de investigare înseamnă, că urmărirea penală împotriva angajaților forțelor de menținere a ordinii sînt investigate inadecvat, amîinate sau oprite, sau nu sînt pornite deloc. Luînd în considerare Raportul Guvernului din 2003, Comitetul ONU împotriva torturii și-a exprimat îngrijorarea referitoare la „absența unui mecanism independent de supraveghere, care să aibă competența de a se ocupa de plîngerile împotriva poliției”, și a recomandat Guvernului Republicii Moldova „să înființeze un organism administrativ independent, cu competența de a se ocupa de plîngerile împotriva poliției și a personalului de menținere a ordinii publice.”²⁰ Pînă în prezent, nu a fost instituit un asemenea mecanism.

În cazul *Boicenco v. Moldova*, procurorul care a supravegheat urmărirea penală împotriva lui Nicolae Boicenco, a fost aceeași persoană care a primit plîngerea din partea avocatului lui Nicolae Boicenco, referitoare la maltratarea acestuia. În hotărîrea sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a declarat că independența procurorului a fost pusă sub semnul întrebării datorită dublului său rol. Mai mult decît atît, procurorul nu a acționat în nici un fel după primirea plîngerii, nu a examinat dosarele medicale și nu a chestionat nici un medic, și chiar a concluzionat că maltratarea aplicată solicitantului au fost justificate, deoarece acesta a fost bănuțit că ar fi dorit să utilizeze o armă în timp ce a fost arestat. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a concluzionat, că autoritățile de stat nu au reușit să investigheze adecvat alegațiile solicitantului referitoare la relele tratamente, și, ca atare, au violat Articolul 3 al CEDO.

Cazurile examinate de Amnesty International demonstrează, că în toate investigațiile există o părere clară în favoarea făptașilor actelor de tortură. Sarcina prezentării dovezilor cade în sarcina victimei, care trebuie să demonstreze că a fost torturat, mai degrabă decît în seama poliției care ar fi trebuit să demonstreze că acest lucru nu s-ar fi putut întîmpla. Există un principiu general în jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului, conform căruia este responsabilitatea statului de a explica originea vătămărilor existente la o persoană care a fost în custodia poliției. În cazul *Corsacov v. Moldova*, Curtea Europeană a luat următoarea hotărîre:

„Nu este suficient pentru stat să se refere doar la achitarea polițiștilor acuzați în cadrul unei urmăriri penale și, prin urmare, achitarea polițiștilor după ce au fost acuzați de maltratarea unei persoane nu va scuti statul de sarcina probațiunii, în conformitate cu articolul 3 al Convenției, de a dovedi că leziunile corporale suferite de această persoană în timp ce se afla sub controlul poliției, nu au fost cauzate de polițiști ”.

Procurorul General ar putea să aibă un rol crucial în a pune capăt impunității pentru actele de tortură și rele tratamente. Cu toate acestea, în aproape toate cazurile aflate în vizorul organizației Amnesty International, procurorii nu au reușit să ofere remedii efective pentru presupusele victime ale torturii și relelor tratamente, conform cerințelor dreptului internațional. Amnesty International recomandă înființarea unui mecanism independent, cu scopul de a investiga plîngerile referitoare la violarea drepturilor omului de către colaboratorii

²⁰ Conclusions and Recommendations of the Committee against Torture, UN Committee against Torture, Thirtieth Session, Consideration of Reports Submitted by States Parties Under Article 19 of the Convention, Moldova. [Concluziile și Recomandările Comitetului împotriva torturii, Comitetul împotriva torturii, Sesiunea 30, Considerații asupra rapoartelor prezentate de statele parte conform Articolului 19 al Convenției, Moldova].

de poliție, și cu scopul de a face recomandări organelor de urmărire penală dacă este cazul sau nu să pornească o urmărire penală.

5.4 Documentarea medicală inadecvată a cazurilor de tortură și maltratare

Investigarea efectivă a cazurilor de tortură și a altor maltratări depinde de disponibilitatea unei documentări amănunțite și exacte, care ar oferi posibilitatea organelor de urmărire penală să scoată la iveală dovezile cu privire la demonstrarea actelor de tortură și de rele tratamente, și să-i facă pe făptașii acestora responsabili pentru actele lor.

Recomandarea ONU cu privire la investigarea și documentarea efectivă a cazurilor de tortură și alte tratamente și pedepse cu cruzime, inumane sau degradante (The UN Principles on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment), recomandă statelor să se asigure, că plîngerile și rapoartele de tortură sînt investigate prompt și eficient, și că investigatorii trebuie să fie independenți și imparțiali, și să aibă acces la experți medicali imparțiali.

Protocolul de la Istanbul, un manual ONU publicat în 1999, oferă indicații amănunțite privind implementarea efectivă a acestor principii. Protocolul de la Istanbul stipulează, că persoanele ce investighează cazurile de tortură trebuie să fie independenți față de presupușii făptași și de autoritatea unde aceștia activează, și că trebuie să fie competenți și imparțiali. Protocolul continuă, afirmînd că, aceste persoane trebuie să aibă acces la – sau să le fie în putere de a comanda – investigații din partea experților imparțiali, medicali sau de alte specialități. Metodele folosite în petrecerea acestor investigații trebuie să fie de cele mai înalte standarde profesionale, iar concluziile trebuie să fie făcute publice.”²¹

În Republica Moldova, victimele care doresc să dovedească faptul că au fost torturate trebuie să obțină un raport de expertiză medico-legală de la un medic specializat în domeniul medicinei legale, care trebuie se facă o apreciere medico-legală a gravității leziunii corporale cauzate, sau un raport de la un spital, însoțit de un raport de la un medic specializat în medicina legală care să confirme gravitatea leziunilor corporale. Ei trebuie să dețină o îndreptare pentru o examinare medico-legală din partea unui judecător sau procuror, și în unele cazuri este dificil să se obțină o asemenea îndreptare. Experții medico-legali sunt independenți de Ministerul Afacerilor Interne și sînt angajați ai Ministerului Sănătății. Cu toate acestea, în unele cazuri documentate de Amnesty International, examinările medico-legale au fost ineficiente. Atunci cînd Vitalii Colibaba a fost dus la un control medico-legal, după ce el ar fi fost torturat de către colaboratorii de poliție, examinarea a fost efectuată în prezența celor trei polițiști implicați în torturare. Vitalii Colibaba a declarat că expertul medico-legalist s-a uitat doar la mîinile lui, și deja a concluzionat că „nu există dovadă a aplicării față de el a torturii”.

În Republica Moldova, experții medico-legali sînt medici primari cu pregătire specializată, dar ei nu dețin nici un echipament și se pot doar vizual să vadă urmele, vîntățile și ca urmare rapoartele medico-legale sunt superficiale. Atunci cînd A.B. a primit în sfîrșit o îndreptare la un expert medico-legalist, după ce fusese maltratată dur și suferise o vătămare

²¹ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Istanbul Protocol: Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, p. 17. [Biroul Înaltului Comisar ONU pentru drepturile omului, Protocolul de la Istanbul: Manual pentru investigarea efectivă și documentarea torturii și a altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, p. 17].
<http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/8rev1.pdf>

gravă la ureche, expertul a refuzat să îi examineze rana de la ureche, deoarece condițiile din biroul lui nu erau destul de igienice pentru a-i permite scoaterea bandajului. Expertul a putut să raporteze că vânătăile de pe pieptul, picioarele și fața lui A.B., precum și rana de la lobul urechii au fost cauzate de „acțiunea traumatică a unor obiecte grele contondente” și a declarat că aceste răni ar fi putut fi cauzate de o bătaie, precum cea descrisă de A.B..

În multe cazuri, metodele de tortură pot să nu lase cicatrici vizibile, iar medicii care nu sînt specializați în examinarea urmelor torturii ar putea să nu le identifice. De exemplu, tehnica agățării nu lasă urme, deoarece colaboratorii de poliție au grijă să protejeze cu cîrpe partea corpului care vine în contact cu bara, dar poate afecta sistemul circulator. Acest lucru poate deveni evident după ceva vreme, dar va avea permanent. În cazul *Colibaba v. Moldova*, Guvernul a negat acuzațiile de tortură, pentru că nu existau cicatrice ca urmare a agățării, deși ONG-ul „Memoria” a prezentat dovezi în sprijinul alegațiilor, inclusiv efectele psihologice.

Amnesty International recomandă alocarea de mai multe resurse pentru examinările medico-legale care să fie efective. Autoritățile trebuie să asigure faptul, că toate victimele care susțin că au fost supuse torturii și altor rele tratamente sînt trimise la un control medico-legal, iar medicii care efectuează o asemenea examinare au fost specializați în recunoașterea leziunilor corporale provocate de actele de tortură sau rele tratamente.

6. Concluzii și recomandări

Amnesty International consideră că tortura și maltratarea din partea colaboratorilor de poliție în Republica Moldova este răspîndită și poartă un caracter sistematic. Este cunoscut faptul, că organele de menținere a ordinii, extrag prin forță declarații de recunoaștere a vinovăției și alte declarații de la persoanele aflate în custodia poliției, uneori recurgînd la acte de tortură.

Există dorința în cadrul Guvernului de a se aborda problema, dar pînă în prezent Guvernul nu a întreprins suficiente măsuri pentru eradicarea torturii și a maltratării, și pentru schimbarea practicilor polițienești. Republica Moldova și-a revizuit în mod substanțial legile interne în vederea co-raportării acesteia la standardele europene și internaționale, dar practicile create și atitudinea manifestată nu sunt în pas cu schimbările legislative. Oficialități din cadrul ministerelor și șefi ai Comisariatelor de poliție locale au declarat cu toții organizației Amnesty International, că sunt necesare resurse financiare, dar chiar dacă vor fi alocate suficiente resurse financiare, tortura și maltratările nu ar fi eradicată definitiv, deoarece e nevoie schimbarea radicală a atitudinilor și culturii înrădăcinate în organele de menținere a ordinii publice. Amnesty International este îngrijorată de faptul că colaboratorii de poliție din Republica Moldova nu respectă principiul prezumției de nevinovăție, nu dispun de o specializare și echipare adecvată pentru colectarea de probe și pentru a dovedi faptele unui caz, și, prin urmare, se bazează prea mult pe extragerea declarațiilor de recunoaștere a vinovăției pentru soluționarea cazurilor. Trebuie schimbat ca urmare și sistemul de evaluare a activității colaboratorilor de poliție, precum și sistemul de recompense și stimulente materiale existente în cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Conștientizarea despre abordarea acestei probleme, de comun cu creșterea sumelor despăgubirilor acordate de Curtea Europeană pentru Drepturile Omului au condus la o creștere a numărului de urmăriri penale împotriva colaboratorilor de poliție pentru comiterea actelor de tortură și de rele tratamente, dar făptașii continuă să activeze fără a avea frica să fie trași la răspundere. Dacă Republica Moldova dorește să facă față angajamentelor sale internaționale asumate în domeniul drepturilor omului și să protejeze dreptul populației de pe teritoriul său, de a nu fi supusă torturii și relelor tratamente, va trebui să se asigure că toate alegațiile de tortură vor fi investigate în mod sub toate aspectele, obiectiv, detaliat, prompt, în

mod independent și imparțial, că făptașii vor fi pedepsiți și că victimelor li se vor oferi recompense.

În scopul de a soluționa cele mai arzătoare probleme identificate în acest raport, Amnesty International face următoarele recomandări Guvernului Republicii Moldova:

Interzicerea absolută a torturii și a altor genuri de maltratări

- Angajații de rang înalt ai Ministerului Afacerilor Interne trebuie să transmită un mesaj clar subordonaților lor responsabili pentru organele de urmărire penală și detenție, și anume, că tortura sau maltratările aplicate deținuților și arestaților administrativi, sau amenințările de aplicare a unor astfel de tratamente, sunt absolut interzise; și că oricine va comite asemenea acte, precum și orice angajat ai forțelor de ordine care acceptă asemenea acte vor fi supuși unor sancțiuni drastice;
- În așteptarea înființării unui nou mecanism de cercetare a tuturor alegațiilor de violare a drepturilor omului de către organele de menținere a ordinii publice, procurorii trebuie să pornească urmărirea penală de fiecare dată când primesc o plîngere referitoare la aplicarea torturii și/sau a relelor tratamente, sau chiar în absența unei plîngeri oficiale, atunci când sunt motive de a suspecta, că au avut loc acte de tortură și de maltratare; iar procurorii care nu acționează în acest fel urmează să fie atrași la răspundere;
- Judecătorii trebuie să-și exercite atribuțiile legale de fiecare dată când o persoană adusă în fața lor invocă alegații de tortură și de rele tratamente, și de fiecare dată când există motive justificate de a crede că un act de tortură și rele tratamente a avut loc; judecătorii trebuie să ordoneze investigarea presupuselor acțiuni de tortură și rele tratamente, inclusiv un control medico-legal, și să nu admită probele obținute prin intermediul aplicării torturii și a relelor tratamente;

Garanții împotriva torturii și a altor maltratări care au loc în custodia poliției

- Toate persoanele private de libertate trebuie să fie informate din momentul reținerii asupra motivelor arestării, de drepturile lor de a avea acces la un avocat la alegere, dreptul de a avea acces la un medic, de dreptul de a-și informa familiile despre reținere; tuturor deținuților trebuie să li se garanteze accesul prompt și regulat la avocați (inclusiv dreptul de a discuta în confidențialitate cu avocatul) și la medic pe care să-i poată consulta tot în condiții de confidențialitate;
- Guvernul trebuie să implementeze fără întârziere planurile de transferare în jurisdicția Ministerul Justiției, a IDP-ilor; dacă este necesar, angajații Ministerului Justiției să fie amplasați în IDP-urile existente, pentru a se asigura că există o separare a funcțiilor de urmărire penală și de reținere a persoanelor;
- Toți deținuții trebuie să dispună de dosare exacte și standardizate. Acestea trebuie să includă informații despre motivele arestării, identitatea deținutului, data și timpul arestării, când a fost adus la IDP, prima prezentare în fața autorității judecătorești sau a altei autorități, când i s-au comunicat drepturile lui/ei, identificarea organelor de menținere a ordinii publice care au fost implicate în arestare, semnalmente de rănire sau de boli mintale, când au fost contactați și vizitați de rudele și de avocatul lor, când li s-a oferit hrana, când au fost interogați, când au fost transferați sau eliberați. Avocatul deținutului trebuie și el să aibă acces liber la dosarul persoanei reținute;

- În cazurile penale, reținerea unei persoane înainte de prezentarea lui în fața unui judecător trebuie să fie redusă de la 72 la 24 de ore, iar aceasta urmează a fi văzută ca o durată maximă de deținere, mai degrabă decât o durată permisă de lege; după ce vor fi transferați la centrele de detenție conduse de Ministerul Justiției, în principiu deținuții nu trebuie să fie reînțorși la IDP, iar interogările trebuie să aibă loc în centrele unde sunt deținuți;
- Imparțialitatea și independența para-medecilor care lucrează în locurile de detenție conduse de Ministerul Afacerilor Interne trebuie să fie garantată, cu scopul de a se asigura de faptul că toate cazurile de tortură și de maltratare să fie înregistrate în mod corect. În acest scop, ei ar trebui să fie angajați de un Minister diferit de Ministerul Afacerilor Interne, trebuie să li se asigure o recompensă bănească adecvată, să fie echipați adecvat și să fie suficient de calificați pentru a-și îndeplini atribuțiile;
- Examinările medicale amănunțite și confidentiale, la sosirea și plecarea din locurile de detenție, trebuie să fie prevăzute în mod obligatoriu prin lege;
- Toate interogările trebuie să se desfășoare în camere speciale de interogare. Nu trebuie ca interogările să aibă loc în birourile lucrătorilor operativi;
- Trebuie să fie respectate prevederile Codului de Procedură Penală referitoare la faptul, că un avocat trebuie să fie întotdeauna prezent în timpul petrecerii interogărilor efectuate de poliție, iar toate interogările să fie înregistrate corect, preferabil cu utilizarea echipamentului video/audio;
- Trebuie respectată prezumția de nevinovăție și trebuie menținută stricta separare în locurile de detenție dintre persoanele condamnate și cei care se află sub urmărire penală;
- Cei sancționați potrivit prevederilor Codului de Contravenții Administrative nu trebuie să-și ispășească pedeapsa în IDP-uri, iar Codul trebuie să fie modificat, pentru a se asigura că persoanelor arestate administrativ să li se acorde aceleași drepturi, ca și celor reținute pe cauze penale, ca de exemplu dreptul de a fi reprezentat de un avocat;
- Trebuie să existe garanții clare, care ar asigura faptul, că nu se abuzează de practica de a atrage arestații administrativi la muncă, și că aceștia nu vor munci contrar voinței proprii;
- Să asigure faptul, că judecătorii sînt conștienți de posibilitatea eliberării persoanelor bătute pe cauțiune; să clarifice și să se înființeze proceduri care ar permite judecătorilor să utilizeze măsuri non-privative de libertate, mai ales în cazul arestării administrative;
- Să implementeze în totalitate și fără întârziere recomandările Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, referitoare la condițiile din IDP, și în mod special să se asigure că hrana oferită să fie suficientă și adecvată. Termene clare urmează să fie stabilite pentru renovarea acestor locuri de detenție;
- Să stabilească un Mecanism Național de Prevenire, care ar corespunde cerințelor OPCAT, în ce privește independența din punct de vedere funcțional, dezvoltat în consultare cu reprezentanții societății civile, și căruia să i se acorde finanțarea

necesară; trebuie adoptată fără întârziere o lege cu privire Mecanismului Național de Prevenire;

Evaluare efectivă

- Criteriile de evaluare a activității colaboratorilor de poliție la orice nivel trebuie să fie clare și specifice, să includă criteriile calitative bazate pe Codul de Etică și Deontologie al polițistului, și să reflecte înțelegerea corectă a drepturilor omului, atitudinile, aptitudinile de comunicare;

Prevenirea impunității

- Să asigure faptul că toate alegerile de tortură și rele tratamente din partea colaboratorilor de poliție vor fi supuse unei investigații sub toate aspectele, obiective, prompte, amănunțite, în mod independent și imparțial, inclusiv prin chestionarea victimei și a oricărui alți martori;
- Guvernul Republicii Moldova să ia în considerare înființarea unei agenții independente care se va autofinanța, care ar urma să investigheze toate cazurile de violare a drepturilor omului, comise de colaboratorii organelor de menținere a ordinii, inclusiv de colaboratori de poliție;
- Orice colaborator de poliție sau colaborator al organelor de menținere a ordinii publice, care este cercetat penal pentru comiterea actelor de tortură sau maltratări, urmează a fi suspendat din funcție pe durata urmăririi penale, cu achitare integrală a salariului.
- Orice colaboratori de poliție sau colaboratori ai organelor de menținere a ordinii publice bănuți în mod justificat, că ar fi culpabil de comiterea actelor de tortură sau de rele tratamente, urmează să fie adus în fața justiției; dacă va fi găsit vinovat, pedepsele aplicate trebuie să fie pe măsura gravității infracțiunii comise;
- Victimele sau familiile acestora ar urma să primească reparații, inclusiv compensații corecte și adecvate, iar, în cazuri relevante, au dreptul la mijloace de reabilitare cât mai efective;
- Statistica referitoare la numărul de plângeri referitoare la aplicarea torturii și a relelor tratamente, precum și la modul cum au fost acestea soluționate, trebuie să fie centralizate și publicate în mod regulat, cu scopul de a identifica tipurile de încălcări a legii, precum și de a stabili remedii adecvate.

Anexă

Cazuri ilustrative de tortură și maltratare

Aceste trei cazuri ilustrative de presupusă tortură și rele tratamente, denotă îngrijorările organizației Amnesty International, față de eșecul autorităților statului de a-și îndeplini obligațiile de a acorda remedii efective victimelor, care au fost supuse violărilor drepturilor omului. În ciuda hotărârilor Curții Europene pentru Drepturile Omului, care solicită autorităților să asigure existența unor urmăriri penale efective a acestor aleagații, aceste cazuri denotă că nu s-a acționat ca urmare a pronunțării acestor hotărâri.

1. A.B.

A.B. a prezentat organizației Amnesty International următoarea descriere a tratamentului la care a fost supus. La 25 februarie 2006, la sediul Direcției de Combatere a Crimei Organizate din Chișinău, A.B. a fost bătut cu cruzime de colaboratorii Direcției Securitate Internă a Ministerului Afacerilor Interne. El fusese chemat pentru a da o declarație referitoare la unele cupoane de benzină pe care le primise în ianuarie. El a suspectat că acele cupoane ar putea să fi fost furate, și le-a înmînat unui prieten, care era colaborator de poliție, ca să le verifice la Comisariatul de Poliție, dacă ele sunt în ordine și pot fi utilizate. Prietenul lui A.B. i-a spus că putea să le utilizeze.

În timpul interogării ce a avut loc la 25 februarie, colaboratorii de poliție au încercat să-l forțeze pe A.B. să depună declarație, prin care ar confirma faptul că prietenul lui i-ar fi dat cupoanele, dar el a refuzat să depună mărturie falsă. Colaboratorii de poliție l-au avertizat, că dacă el va declara ceea ce doresc ei, îl vor elibera. A.B. a continuat să refuze de a da declarații mincinoase. Atunci el a fost interogat de un ofițer de un rang mai înalt al Direcției Securitate Internă, care a încercat să-l forțeze să depună o declarație în acest sens. El a spus că a fost amenințat că va fi acuzat de furt, iar mai apoi a fost bătut de trei angajați ai Diviziei Securitate Internă din cadrul Ministerului Afacerilor Interne; un colaborator a folosit niște cătușe ca să-l bată, iar altul l-a bătut cu o lanternă de cauciuc. Aceștia ar fi fost asistați de asistentul medical al locului de detenție, care l-a ținut de picioare, și care a exprimat regretul că mașina de șocuri electrice nu funcționa.

A.B. avea deja mîna rănită și pusă în ghips, fapt ce i-a împiedicat pe ofițeri să-i aplice cătușile. La un moment dat, a fost lovit în ureche, care a început să se umfle. Bătaia a durat câteva ore, dar el a refuzat să dea declarația pe care o așteptau colaboratorii de poliție. Sora lui A.B. a sosit în locul de detenție ca să afle ce s-a întîmplat cu el, dar și ea a fost amenințată că își va pierde locul de muncă. A fost aranjată o întîlnire, la care ea urma să-l convingă să dea declarația dorită de colaboratorii de poliție. A.B. a continuat să refuze, și a fost amenințat și acuzat de faptul că ar fi furat cupoanele, ce constituie componentă de infracțiune conform Articolului 195 (2) al Codului Penal. După ce l-au bătut, ofițerii de poliție i-au pus la dispoziție un avocat din oficiu, dar, după spusele lui A.B., avocatul nici nu a luat notițe atunci cînd A.B. i-a spus despre bătaia recent suferită, și nici nu a acordat atenție asupra faptului, că clientul său era murdar de sînge. Avocatul i-a cerut lui A.B. să-i înmîneze suma de 150 dolari americani, pe care acesta o avea asupra sa în momentul arestării, și apoi a plecat. Din spusele lui A.B., inițial polițiștii au înregistrat faptul că avocatul a preluat banii, dar avocatul se pare ca ar fi spus colaboratorilor de poliție să distrugă acel raport, și acum nu mai există nici o dovadă scrisă că banii au fost luați.

După ce a fost bătut, A.B. a fost dus în celulele din aceeași clădire. La început, angajatul responsabil pentru celulele din Direcția de Combatere a Crimei Organizate a refuzat să-l primească, pentru că fusese rănit deosebit de grav, dar l-a acceptat după o convorbire telefonică cu un ofițer superior. Ceilalți deținuți din celule au fost șocați de faptul cum arăta A.B. și l-au încurajat să solicite asistență medicală. Colegii de celulă ai lui A.B. i-au spus lui, că poliția nu îl va elibera, din cauza răni sale destul de vizibile. La data de 26 februarie, un asistent medical cu cunoștințe slabe în domeniu i-a examinat urechea, dar a spus că nu poate să-l ajute cu nimic. La 27 februarie, a fost chemată o ambulanță, dar medicul de urgență a spus că nu putea să efectueze o operație în locul de detenție, și că A.B. urmează să fie tratat într-un spital. Colaboratorii de poliție care l-au bătut nu au vrut să-l ducă la un spital public, susținând că nu este disponibil nici un mijloc de transport în acest sens, și l-au dus la spitalul Ministerului Afacerilor Interne, unde urechea i-a fost bandajată, dar nici un tratament nu i-a fost aplicat, iar această vizită nu a fost înregistrată. La 28 februarie, A.B. a fost adus în fața unui judecător de instrucție, care a dispus plasarea lui în detenție pe o durată de zece zile. În aceeași zi, sora lui a angajat un avocat care a depus recurs împotriva încheierii de arestare, a solicitat să se inițieze urmărire penală în privința alegațiilor de maltratare și a solicitat să i se acorde tratament medical. La insistența avocatului, o examinare medico-legală a avut loc la 6 martie 2006 (la nouă zile de la maltratare), care a concluzionat, că vânățiile de pe pieptul, picioarele și fața lui A.B., precum și rana de la lobul urechii au fost provocate de „acțiunea traumatică a unor obiecte grele contondente”, și a menționat, că acestea ar fi putut fi fost cauzate de o bătaie, precum cea descrisă de A.B.. Cu toate acestea, expertul a refuzat să examineze rana de la ureche, deoarece, după spusele lui, condițiile din biroul său nu corespund normelor igienice, pentru ca să-i permită scoaterea bandajului.

La 7 martie, 6 aprilie, 5 mai și 5 iunie, un judecător de instrucție a ordonat prelungirea mandatului de arestare pentru încă 30 de zile, în mod repetat. Avocatul lui A.B. a depus recurs împotriva acestor hotărâri, dar recursurile lui nu au fost satisfăcute de Curtea de Apel, iar A.B. a fost ținut în detenție pînă la 17 iulie 2006, cînd a fost eliberat pe cauțiune. De fiecare dată, cînd A.B. era adus în fața unui judecător de instrucție, judecătorul observa rănil pe care le avea și a dispus i se acorde tratament medical corespunzător, dar nu a dispus eliberarea sa și nici nu a cerut petrecerea unei cercetări a alegațiilor de maltratare. Cererile de tratament medical au fost ignorate. În datele de 28 februarie, 9 martie și 13 martie 2006, avocatul său s-a plîns procurorului responsabil de caz, despre presupusele maltratări, însă procurorul a refuzat în mod repetat să pornească o urmărire penală împotriva colaboratorilor de poliție implicați. Avocatul lui A.B. a atacat cu recurs aceste hotărâri la datele de 21 aprilie, 26 iulie și 9 noiembrie 2006. În hotărîrea sa din 9 noiembrie, un judecător de instrucție a anulat refuzul procurorului de a porni o urmărire penală și a decis că există „motive întemeiate de constatare a relelor tratamente aplicate de colaboratorii de poliție persoanei reținute, conform Articolului 328 (2) a Codului Penal” și că procurorul nu s-a bazat pe „dovezile incontestabile adunate pe durata procedurilor penale” atunci cînd a decis să nu pornească urmărirea penală. Procurorul a depus cu succes un recurs împotriva acestei hotărîri, iar pînă în prezent autoritățile nu au acționat în nici un fel.

La 18 aprilie 2007, Amnesty International a trimis o scrisoare Procurorului General, referitoare la acest caz, dar nu a primit încă nici un răspuns.

2. Serghei Gurgurov

„Am cîștigat pentru că nu am mărturisit”.

Serghei Gurgurov a prezentat organizației Amnesty International următoarea descriere a tratamentului la care a fost supus. Serghei Gurgurov a fost arestat de colaboratorii de poliție a

sectorului Rîșcani din Chișinău la 25 octombrie 2005, bănuț fiind de furtul unui telefon mobil. El a fost ținut în IDP-ul Comisariatului General de Poliție din Chișinău, și ar fi fost bătut zilnic, de la 25 octombrie pînă la 3 noiembrie 2005, dată cînd a fost eliberat pe cauțiune. În această perioadă era dus serile și la prînz în birourile colaboratorilor de poliție de la etajul al doilea al Comisariatului General de Poliție, unde era torturat pentru a-l forța să declare asupra faptului, că ar fi comis și alte furturi de telefoane mobile. El a spus că polițiștii l-au bătut la coloana vertebrală, au aplicat șocuri electrice pe corpul său, au folosit o mască de gaz ca să-l sufoce parțial și i-au sucit degetele. Serghei Gurgurov era adesea bătut pînă la pierderea cunoștinței, iar colaboratorii de poliție îl trezeau cu șocuri electrice. Nu a văzut un avocat pînă la data de 3 noiembrie, cînd a fost dus la judecată, pentru a fi adus în fața unui judecător de instrucție. Înregistrarea video a sosirii sale în instanța de judecată, vizionată de Amnesty International, arată că el era incapabil de a se deplasa desinestătător, și că a trebuit să fie sprijinit de doi polițiști. De asemenea, el nu putea să-și miște degetele și avea dificultăți în vorbire. La audiență, judecătorul a ordonat eliberarea sa pe cauțiune. Cu toate acestea, în ciuda ordinului judecătorului, Serghei Gurgurov a fost luat din sala instanței de judecată de către colaboratorii de poliție, cu scuza că trebuiau să completeze niște formulare pentru eliberarea sa, dar în realitate el a fost dus la IDP-ul Direcției pentru Combaterea Crimei Organizate. Avocatul său a reușit să afle unde se afla Serghei Gurgurov doar a doua zi, 4 noiembrie. Mai tîrziu, poliția a justificat noua arestare a lui Serghei Gurgurov printr-un mandat de arestare datat cu 5 septembrie 2001. Cu toate acestea, deși acest mandat de arestare nu a fost destinat pentru arestarea lui Gurgurov la 25 octombrie 2005, cînd el a fost reținut inițial, se sugerează că ar fi fost falsificat, cu scopul de a se asigura că Serghei Gurgurov nu va avea libertatea de a depune o plîngere referitoare la tortura suferită, și, de asemenea, a asigura o posibilă ascundere a vătămărilor sale.

La 4 noiembrie, avocatul său a depus în adresa Procuraturii Generale o plîngere referitoare la maltratările suferite, și o urmărire penală în acest sens a fost pornită, dar s-a acționat foarte puțin, iar Serghei Gurgurov nu a fost interviuat în legătură cu alegațiile sale de tortură. La 1 decembrie 2005, judecătorul de instrucție a dispus prelungirea detenției sale pentru încă 25 de zile. Avocatul său a contestat cu recurs la Curtea de Apel această hotărîre, iar la 9 decembrie Serghei Gurgurov a fost eliberat pe cauțiune. Serghei Gurgurov nu a primit nici o asistență medicală pentru vătămările cauzate în rezultatul aplicării actelor de tortură pînă la data de 2 decembrie, cînd a fost transferat la un spital penitenciar, dar acest spital nu i-a putut oferi îngrijirile neurologice de specialitate necesare, și doar după eliberarea sa pe cauțiune a fost tratat în modul corespunzător de către specialiști.

Serghei Gurgurov, în vîrstă de 28 de ani, a devenit invalid din cauza torturii și maltratărilor la care a fost supus pe durata aflării sale în custodia poliției, și nu este capabil să mai muncească. Ambele timpane i-au fost sparte și și-a pierdut complet auzul de la o ureche. Ca rezultat al loviturilor primite la cap, are deficiențe lingvistice, are răni a coloanei vertebrale care l-au făcut incapabil de a se deplasa fără de ajutorul cîrjei. În iunie 2007, i s-a acordat gradul II de invaliditate, în baza căruia primește o îndemnizație bănească lunară modestă și i s-au acordat careva facilități. Acuzația de furt adusă împotriva sa este încă în vigoare, și se află în așteptarea judecării. Colaboratorii de poliție care l-ar fi torturat, încă activează și au amenințat rudele la care Serghei Gurgurov locuia, astfel încît lui Serghei Gurgurov i s-a cerut să se mute. Pînă la sfîrșitul lunii august 2007, nu s-a acționat în nici un fel. Tocmai, la 3 iulie 2007, Curtea Supremă a anulat hotărîrea Judecătoriei sectorului Rîșcani, mun. Chișinău, prin care nu a fost acceptată cererea avocatului referitoare la inițierea unei urmăriri penale în privința alegațiilor de tortură. Cazul a fost trimis înapoi la rejudecare la Judecătoria sectorului Rîșcani, mun. Chișinău, care a dispus procurorului să pornească o urmărire penală. La momentul scrierii acestui raport, în august 2007, nici o urmărire penală nu fusese pornită.

Amnesty International a trimis Procuraturii Generale scrisori referitoare la acest caz la 30 noiembrie 2005 și la 18 aprilie 2007. Într-o scrisoare datată cu 9 martie 2006, cu referință la o Acțiune Urgentă emisă în acest caz, Procurorul General a declarat că versiunea evenimentelor prezentată în documentul Amnesty International „nu corespunde realității, și generează o criză de imagine pentru statul nostru”. În legătură cu scrisoarea organizației Amnesty International din 18 aprilie, Procuratura Generală a replicat că nici o urmărire penală nu a fost pornită pentru că nu s-au găsit confirmare elementele constituente ale unei infracțiuni”.

3. Viorica Plate

Viorica Plate ar fi fost torturată de colaboratorii de la comisariatul de poliție Botanica din Chișinău la 19 mai 2007. Ea tocmai fusese la apartamentul unde locuia cu fostul ei soț, pentru a-și lua unele lucruri personale, și consideră că fostul ei soț i-a plătit pe colaboratorii de poliție ca să o sperie, astfel încât ea să renunțe la revendicarea a jumătate din apartamentul ai cărui proprietari erau amândoi. Colaboratorii de poliție au sosit la casa ei din Orhei, situată la 40 km de Chișinău, i-au spus că a fost acuzată de furtul sumei de 7.000 de dolari americani de la fostul ei soț, și i-au cerut să vină cu ei. Când ea a refuzat, ei au aruncat-o pe canapea și i-au răsucit brațele. În cele din urmă ea a fost de acord să-i însoțească, și a fost adusă cu mașina la o secție a Comisariatului de Poliție Botanica. Viorica Plate a prezentat următoarea descriere a ceea ce i s-a întâmplat: „Unul dintre ei m-a prins de păr și a început să mă lovească cu pumnii în cap. A spus: ‚Jur că o să te torturez’. Am crezut că încerca doar să mă sperie. Am mers într-un birou. M-am așezat. Unul dintre ei a adus o mască de gaz și niște cîrpe și a zis: ‚spune-ne unde sunt banii sau îți punem masca de gaz. Am folosit-o deja pe cineva bolnav de tuberculoză și o să te infectezi și tu.’ Mi-a scos cătușele și mi-a spus să mă așez pe jos. Nu am vrut să mă așez pe jos, pentru că era murdar, dar el m-a împins și m-am întins. Mi-a pus masca de gaz și a început să mă bată la tălpi – am început să plîng și ei au închis ventilul de aer al măștii. Am leșinat și m-au stropit cu apă. Au adus o bară de metal și mi-au legat mîinile de ea la spate, au pus scaune pe o masă și m-au agățat între scaune. Au continuat să mă bată prin pantofi.”

După bătaie, Viorica Plate a fost mutată în altă cameră, unde o femeie a întrebat-o de ce a fost bătută și unde a găsit banii din apartamentul soțului ei. Viorica Plate consideră că aceasta a fost o încercare de a o incrimina. A fost dusă înapoi la colaboratorii de poliție care au bătut-o, și, îngrozită că o vor bate din nou, a luat un cuțit de pe birou și și-a tăiat venele de la încheietura mîinii, moment în care a fost chemată o ambulanță și a fost dusă la spital. După ce a fost examinată de un medic, care a constatat că a fost bătută, Ministerul Afacerilor Interne a trimis doi ofițeri care să ia o declarație de la ea. La 22 mai, Viorica Plate a depus o plîngere la Procurorul General, și a fost inițiată o urmărire penală. Ministerul Afacerilor Interne a trimis informațiile și procurorului municipal, care a preluat cazul. Colaboratorii de poliție implicați în actul de tortură nu au fost suspendați din serviciu pe durata investigației. La 8 iunie, la 6.30 am, cei doi polițiști care ar fi bătut-o pe Viorica Plate au revenit la locuința ei cu un mandat de percheziție și i-au percheziționat apartamentul. Ei i-au deconectat linia de telefon și i-au luat mobilul, dar ea a reușit să-și ia mobilul înapoi și l-a sunat pe avocatul său care a vorbit cu polițiștii și i-a amenințat cu o investigație a comportamentului acestora. Avocatul a declarat mai tîrziu organizației Amnesty International, că polițiștii au folosit un limbaj plin de insulte și păreau să nu le pese că vor fi raportați pentru comportarea lor. Potrivit spuselor avocatului, ei s-au comportat „cu impunitate totală”. Polițiștii au insistat ca Viorica Plate să-i însoțească încă o dată, dar ea a refuzat, dar a fost de acord să meargă la Comisariatul de Poliție mai tîrziu în acea zi. La 11 iunie, Viorica Plate a fost acuzată de comiterea infracțiunii de furt, dar după recursul avocatului ei la Curtea de Apel și la

Procurorul General, acuzațiile împotriva ei au fost retrase și ea a fost eliberată. Urmărirea penală împotriva ofițerilor de poliție care au torturat-o este în curs de desfășurare.